

ЗАКОН ЗА ЗАШТИТА НА ДЕЦАТА

Сл. Весник на Р. Македонија, бр.23 од 14.02.2013 година

I. ОСНОВНИ ОДРЕДБИ

Член 1

Со овој закон се уредува системот и организацијата за заштита на децата.

Член 2

(1) Заштитата на децата е организирана дејност заснована на правата на децата, како и на правата и обврските на родителите за планирање на семејството и на државата и единиците на локалната самоуправа за водење хумана популациона политика.

(2) Заштитата на децата се остварува со обезбедување на услови и ниво на животен стандард што одговара на физичкиот, менталниот, емоционалниот, моралниот и социјалниот развој на децата.

(3) Државата, како и единиците на локалната самоуправа се грижат за давање на соодветна материјална помош на родителите за издржување, подигнување, грижа и заштита на децата и организирање и обезбедување на развој на установи и служби за заштита на децата.

Член 3

Заштита на децата, во смисла на овој закон, се остварува преку обезбедување на определени права, средства и облици за заштита на децата.

Член 4

Во примената на одредбите од овој закон се тргнува од принципите на заштитата на правото на живот и развој на детето, заштитата на најдобриот интерес на детето, обезбедување на минимум стандард за секое дете под еднакви услови, исклучување на каква било форма на дискриминација, почитување на правото на детето на слобода и безбедност на личноста, на сопствено мислење и слободно изразување, здружување и образование, услови за здрав живот и остварување на други социјални права и слободи на детето.

Член 5

(1) Државата го обезбедува правото на детето да го изрази сопственото мислење за сите прашања кои се однесуваат на него и на мислењето на детето да му биде посветено должно внимание во согласност со годините на живот и зрелоста на детето.

(2) Изразувањето на детето може да биде непосредно или преку застапник или соодветен орган на начин и во согласност со утврдена процедура и закон.

Член 6

(1) Права за заштита на децата, во смисла на овој закон, се:

- 1) детски додаток;
- 2) посебен додаток;
- 3) еднократна парична помош за новороденче;
- 4) родителски додаток за дете и
- 5) партиципација.

(2) Правата од ставот (1) на овој член под услови утврдени со овој закон ги обезбедува државата.

(3) Погolem обем на правата од ставот (1) на овој член може да обезбеди општината, општината во градот Скопје и градот Скопје, доколку за тоа обезбеди средства од сопствени извори.

(4) Начинот и поблиските критериуми за остварување на правата за заштита на децата од ставот (3) на овој член, ги утврдува советот на општината, советот на општината во градот Скопје и Советот на градот Скопје.

Член 7

Облици на заштита на децата, во смисла на овој закон, се:

- 1) згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст;
- 2) одмор и рекреација на деца и
- 3) други облици на заштита.

Член 8

Дејноста на заштитата на децата е од јавен интерес.

Член 9

Во обезбедувањето на заштитата на детето и неговите права утврдени со закон се вклучени: родителите, семејството, старателите на детето и згрижувачкото семејство, како и од установите за деца, образовните, социјалните, здравствените и културните институции и поединци, државни институции и институции на единиците на локалната самоуправа, организации и други физички и правни лица чии активности се поврзани со давање поддршка и помош на децата.

Член 10

- (1) Правата на децата утврдени во членот 6 од овој закон се лични права и не можат да се пренесуваат.
- (2) Правата на децата што се состојат во парични примања не можат да бидат предмет на извршување.

Член 11

- (1) Како дете, во смисла на овој закон, се смета секое лице до наполни 18 години живот, како и лица со пречки во телесниот и менталниот развој до наполни 26 години живот.
- (2) По исклучок од ставот (1) на овој член при остварување на детски додаток како дете се смета лице до наполни 18 години живот и доколку лицето кое е на училишна возраст се наоѓа на редовно школување.

Член 12

- (1) Се забранува секоја форма на дискриминација врз основа на расата, бојата на кожата, полот, јазикот, вероисповедта, политичкото или друго убедување, националното, етничкото или социјалното потекло, културна или друга припадност, имотната состојба, онеспособеноста, раѓањето или друг статус на детето или на неговиот родител или законски старател.
- (2) Се забрануваат сите облици на сексуално искористување и сексуална злоупотреба на децата (вознемирување, детска порнографија, детска проституција), насилно подведување, продажба или трговија со децата, психичко или физичко насилство и малтретирање, казнување или друго нечовечко постапување, сите видови на експлоатација, комерцијално искористување и злоупотреба на децата со кои се кршат основните човекови слободи и права и правата на детето.
- (3) Државата и институциите на системот ги преземаат сите мерки за заштита на децата од нелегалната употреба и секоја злоупотреба на детски труд во

нелегалното производство и трговија со опојни дроги, психотропни супстанции и прекурзори.

(4) Се забранува злоупотреба на децата поради политичко или верско организирање и дејствување.

(5) Се забранува вклучување на деца во вооружени судири и нивно регрутирање во единици кои изведуваат воени и други дејствија.

(6) Државата и институциите на системот се должни да ги преземат сите потребни мерки за да ги обезбедат правата на детето и за спречување на сите облици на дискриминација и злоупотреба без оглед на местото каде што се извршени овие дејствија, тежината, интензитетот и нивното времетраење.

(7) Секој граѓанин е должен да пријави пред надлежен орган каква било форма на дискриминација, злоупотреба и искористување на дете во обличите наведени во ставовите (1), (2), (3), (4) и (5) на овој член и тоа веднаш по стекнувањето на сознание за настанот.

Член 13

(1) Се забранува секаков вид на директна или индиректна дискриминација и малтретирање во остварување на правата и обличите на заштита на децата утврдени со овој закон.

(2) Забраната од ставот (1) на овој член се однесува на сите установи за социјална заштита и социјална сигурност кои решаваат за правата утврдени со закон, јавните установи за деца основани од Владата на Република Македонија (во натамошниот текст: Владата), јавните установи за деца основани од општина, општините во градот Скопје, градот Скопје и приватните установи за деца основани од правни и физички лица, правнолице запишано како агенција за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст, како и физичко лице кое врши одредени работи од дејноста згрижување и воспитување на деца како професионална дејност.

Член 14

(1) Директна дискриминација, во смисла на членот 13 од овој закон, е секое постапување со кое барателот или корисникот на заштита на децата бил ставен во неповолна положба од други корисници во споредбени случаи заради расна, етничка или друга припадност.

(2) Индиректна дискриминација во смисла на овој закон, постои кога со определена неутрална одредба, критериум или пракса, го става барателот или корисникот на заштита на децата во неповолна положба во однос на други лица, заради расна, етничка или друга припадност, освен доколку се утврдени критериуми или практики кои се објективно оправдани со легитимна цел и средствата за постигнување на таа цел се соодветни и неопходни.

Член 15

(1) Во случаите на дискриминација од членовите 13 и 14 од овој закон барателот или корисникот на правата и обличите на заштита на децата има право да бара заштита од надлежен орган.

(2) Секое дискриминаторско дејствие сторено во вршењето на службената должност претставува основ за поведување на постапка за дискриминација согласно со Законот за спречување и заштита од дискриминација.

Член 16

(1) Згрижување и воспитување на децата се организира и обезбедува во јавни и приватни установи за деца.

(2) Установи за згрижување и воспитание на деца се детски градинки и центри за ран детски развој и можат да бидат јавни (државни, општински и на општината во градот Скопје) и приватни.

(3) Згрижување и воспитание на деца може да се организира и остварува и во други установи и просторни услови, под услови утврдени со овој закон.

Член 17

(1) Згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст е облик на заштита на деца што го сочинуваат сите правни и физички лица на територијата на Република Македонија чија основна дејност е вршење работи поврзани со згрижување и воспитување на деца од предучилишна возраст.

(2) Под правни лица од ставот (1) на овој член се подразбираат:

- детски градинки,

- центри за ран детски развој и

- агенции за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст.

(3) Под физички лица од ставот (1) на овој член се подразбираат физички лица кои вршат одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст.

(4) Правните лица од ставот (2) алинеи 1 и 2 на овој член можат да бидат организирани како јавни установи и приватни установи.

(5) Јавни установи се правни лица кои се основани од страна на општината, општините во градот Скопје и Владата под услови утврдени со овој закон.

(6) Приватни установи се правни лица кои се основани од страна на домашни или странски физички или правни лица под услови утврдени со овој закон.

Член 18

(1) Одмор и рекреација на децата се организира и обезбедува во јавни и приватни установи за деца.

(2) Установи за одмор и рекреација на деца се јавни (државно детско одморалиште, општинско детско одморалиште и детско одморалиште на градот Скопје) и приватнодетско одморалиште.

Член 19

(1) Установите за деца имаат својство на правно лице и се запишуваат во Централниот регистар на Република Македонија.

(2) Установите за деца имаат статут.

(3) Статутот го донесува органот на управување на установата за деца.

(4) Согласно на статутот на јавна установа за деца основана од општината и општината во градот Скопје дава советот на општината и на општината во градот Скопје.

(5) Согласно на статутот на јавна установа за деца основана од општината и градот Скопје дава советот на општината и на градот Скопје.

(6) Согласно на статутот за јавна установа за деца основана од Владата дава органот на државната управа надлежен за работите од областа на заштитата на децата (вонатамошниот текст: министерството).

(7) Заради специфичноста на заштитата на децата согласно на статутот на приватната установа за деца дава советот на општината на чие подрачје е седиштето на установата, ворок од 15 дена од денот на поднесувањето на барањето.

(8) Доколку во рокот од ставот (7) на овој член советот на општината не се произнесе, се смета дека согласноста е дадена.

(9) Установата за деца има печат.

(10) Во средината на печатот на јавната установа е грбот на Република Македонија, а од страна е името на Република Македонија, името и местото на установата.

Член 20

- (1) Развојот на дејноста за заштитата на децата се утврдува со програма за развој на дејноста за заштитата на децата.
- (2) Програмата од ставот (1) на овој член ја донесува Владата.
- (3) Владата ја утврдува мрежата на јавните установи за деца (детски градинки и центри за ран детски развој) основани од општината и општината во градот Скопје по предлог на министерството по претходно мислење на советот на општината и на општината во градот Скопје.
- (4) Владата ја утврдува мрежата на јавните детски одморалишта основани од општината и градот Скопје по предлог на министерството по претходно мислење на советот на општината и на градот Скопје.
- (5) Владата ја утврдува мрежата на јавните установи за деца основани од Владата по предлог на министерството.
- (6) При утврдување на мрежата на установи на деца од ставовите (3), (4) и (5) на овој член министерството доставува до Владата преглед и на приватните установи за деца.

II. ПРАВА ЗА ЗАШТИТА НА ДЕЦАТА

1. Детски додаток

Член 21

Детски додаток е право на детето и се обезбедува како паричен надоместок за покривање на дел од трошоците во подигање и развој на детето.

Член 22

- (1) Право на детски додаток се обезбедува на дете, државјанин на Република Македонија, кое е на редовно школување во Република Македонија.
- (2) Правото на детски додаток може да го оствари еден од родителите на детето, старател или лице на кое со решение на надлежниот центар за социјална работа му е доверено детето и живее во семејство со него (во натамошниот текст: корисникот) под услови утврдени со овој закон.
- (3) Корисникот треба да биде државјанин на Република Македонија со постојано место на живеење во Република Македонија последните три години пред поднесување на барањето.
- (4) Корисникот правото на детски додаток може да го оствари само по еден основ.

Член 23

Странски државјанин кој има живеалиште на територијата на Република Македонија може да оствари детски додаток за дете согласно со овој закон и меѓународните договори ратификувани согласно со Уставот на Република Македонија.

Член 24

Детски додаток се остварува во зависност од возраста на детето и материјалната состојба на семејството.

Член 25

- (1) Право на детски додаток се обезбедува на дете до наполнување на 18 години живот и доколку детето од училишна возраст е на редовно школување, и тоа:

- на дете кое е редовен ученик во основно училиште до завршувањето на школувањето за толку години колку што трае редовното школување, заклучно до 31 август во годината и

- на дете кое е редовен ученик во средно училиште за секоја учебна година заклучно со 31 август во годината но најдолго до наполнување на 18 години живот.

(2) На дете на кое му престанало својството на редовен ученик не му следува детски додаток и правото му престанува од првиот ден на наредниот месец по престанување на тоа својство.

(3) Дете кое полно и трајно или за подолго од една година ќе остане неспособно за работа пред наполнети 15 години од животот или за време на редовното школување, има право на детски додаток за време на траењето на неспособноста на детето, но најдолго до 18 години живот.

(4) Како полно и трајно неспособно за работа се смета и дете на кое му е признато право на работно оспособување се до неговото успешно завршување, но најдолго до наполнување на 18 години живот.

(5) По исклучок од ставот (1) на овој член право на детски додаток има дете кое поради болест или повреда е спречено редовно да ја посетува наставата и заради таквата спреченост вонредно го продолжува образованието согласно со закон.

Член 26

(1) Детски додаток следува за децата кои родителот ги издржува и тоа за деца родени во брак или вон брак, посвоени деца, како и за внуци, браќа, сестри и за други деца земени на издржување.

(2) За децата земени на издржување, детски додаток следува и кога тие имаат родители, ако:

- родителите им се полно или трајно неспособни за работа,
- се на издржување казна затвор,
- им е одземено родителското право и
- родителите се на редовно школување.

(3) Детскиот додаток од ставот (2) на овој член следува во случај кога и родителите и децата немаат имот или приходи од кои децата можат да се издржуваат.

(4) Детски додаток следува и за дете кое е без родителска грижа, а е сместено во згрижувачко семејство.

Член 27

(1) Материјалната состојба на семејството се утврдува врз основа на приходите кои ги остварува семејството и бројот на членовите на семејството.

(2) Приходи врз основа на кои се утврдува материјалната состојба на семејството се сметаат приходите остварени по сите основи на сите членови на семејството како приход на семејството, и тоа:

- плата и надоместоци на плата (намалени за придонесите утврдени со закон),
- пензиски примања согласно со закон,
- паричен надоместок за невработени лица,
- постојана парична помош,
- социјална парична помош,
- приходи по основ на имот и имотни права, по основ на вршење самостојна дејност, по основ на вршење занаетчиска дејност и други на данок подложни приходи (од авторски права, права од индустриска сопственост, договор за дело, вештачење, повремени приходи),
- приходи по основ на вршење земјоделска дејност кој претставува катастарски приход кој служел како основица за утврдување на данокот од приход од земјоделска дејност,

- приходи по основ на привремена работа во странство,
- примања остварени во странство на работници деташирани во странство,
- алиментација и стипендии и
- цивилна инвалиднина.

(3) Како приход во смисла на ставот (2) на овој член не се сметаат посебен додаток, надоместоци за телесно оштетување, паричен надоместок за помош и нега од друго лице, еднократна парична помош, еднократна парична помош за новороденче, родителски додаток за дете, приходите на згрижувачкото семејство, паричен надоместок за трошоците за згрижено лице во згрижувачко семејство, помош во случај на елементарни непогоди, субвенции по основ на вршење на земјоделска дејност како единствено занимање и алиментација која ја дава родителот за издршка на детето од разведен брак.

(4) При утврдување на правото на детски додаток, вкупно остварените приходи во претходната година од ставот (2) алинеи 1, 2, 3, 4, 5, 8, 9, 10 и 11 на овој член и вкупно остварените приходи од претпретходната година од ставот (2) алинеи 6 и 7 на овој член на сите членови на семејството, поединечно се собираат и се делат со 12, односно на онолку месеци за колку се остварени.

(5) Просечните месечни приходи на семејството од ставот (4) на овој член се делат со бројот на членови на семејството.

Член 28

(1) Семејство во смисла на овој закон го сочинуваат брачните, односно вонбрачните другари, децата родени во брак, вон брак или посвоени, посиноци, внуци без родители земени на издржување и малолетни браќа и сестри (доколку немаат родители и се без средства за егзистенција), кои сочинуваат заедница на живеење, стопанисување и трошење.

(2) По исклучок од ставот (1) на овој член за член на семејство не се сметаат лицата на кои државата им обезбедила целосно бесплатно издржување, кои престојуваат најмалку шест месеци во странство или се наоѓаат на издржување на казна затвор.

Член 29

(1) Право на детски додаток има дете во семејство чии приходи по сите основи по член на семејство изнесуваат до 2.490 денари, а за дете на самохран родител изнесуваат до 4.980 денари.

(2) Износите од ставот (1) на овој член се усогласуваат со порастот на трошоците на живот за претходната година објавени од Државниот завод за статистика во јануари за тековната година.

Член 30

Детски додаток не следува за:

- дете кое поради воспитување, школување или оспособување е во завод или установа во кои целосно бесплатно е згрижено за време додека е во заводот или установата и
- дете државјанин на Република Македонија за кое родителот остварил право на детски додаток согласно со прописите на друга држава.

Член 31

(1) Висината на детскиот додаток изнесува за:

- 1) дете од предучилишна возраст и за дете ученик во основно училиште 716 денари и
- 2) дете ученик во средно училиште до наполнување на 18 години живот 1.136 денари.

(2) За децата наполно и трајно неспособни за работа висината на детскиот додаток се определува на следниов начин за:

1) дете наполно и трајно неспособно за работа до навршени 15 години живот 716 денари и

2) дете наполно и трајно неспособно за работа над 15 години живот до наполнување на 18 години живот 1.136 денари.

(3) Вкупниот месечен износ на детски додаток за децата за кои родителот го остварил правото изнесува 1.800 денари.

(4) Износите од ставовите (1) и (2) на овој член и вкупниот месечен износ од ставот (3) на овој член се усогласуваат со порастот на трошоците на живот за претходната година објавени од Државниот завод за статистика во јануари за тековната година.

(5) Со преминувањето на детето од основно во средно училиште се променува висината на детски додаток од првиот месец на учебната година.

(6) По исклучок од ставот (5) на овој член за дете кое наполно и трајно или за подолго од една година ќе стане неспособно за работа пред наполнети 15 години живот или за време на редовното школување, како и за дете на кое му е признато право на работно оспособување висината на детски додаток се променува од наредниот месец по наполнување на 15 години живот.

2. Посебен додаток

Член 32

(1) За дете со специфични потреби кое има пречки во телесниот или менталниот развој или комбинирани пречки во развојот до 26 години живот се обезбедува посебен додаток како паричен надоместок.

(2) Наод, оценка и мислење за потребата од остварување на посебен додаток дава стручен орган за оценка на видот и степенот на попреченоста на лицата во менталниот или телесниот развој.

Член 33

Дете со пречки во развојот и со специфични потреби, во смисла на овој закон, е дете со:

- тешки, потешки или најтешки пречки во телесниот развој,
- умерена, тешка или длабока ментална попреченост,
- најтешки облици на хронични заболувања,
- најтежок степен на оштетување на видот, слухот или говорот (слепо лице и практично слепо лице, практично глуво и тотално глуво лице, лице со потполно отсуство на говорот, лице со тешко оштетен говор поради детска парализа, лице со аутизам и лице со оштетен или изгубен порано стекнат говор) и
- повеќе видови на пречки (комбинирани) во развојот.

Член 34

(1) Право на посебен додаток има еден од родителите на детето, старател или лице на кое со решение на надлежниот центар за социјална работа му е доверено детето и живее во семејството со него, со постојано место на живеење во Република Македонија, ако е детето државјанин на Република Македонија со постојано место на живеење во Република Македонија до навршени 26 години живот, доколку не е институционално згрижено на товар на државата.

(2) Право на посебен додаток има и лице со статус на признаен бегалец и лице под супсидијарна заштита, кое има дете со пречки во развојот и со специфични потреби под услови утврдени со овој закон.

Член 35

- (1) Висината на посебниот додаток изнесува 4.202 денари.
- (2) Износот од ставот (1) на овој член се усогласува со порастот на трошоците на живот за претходната година објавени од Државниот завод за статистика, во јануари за тековната година.

3. Еднократна парична помош за новороденче

Член 36

- (1) Еднократна парична помош за новороденче се обезбедува на семејството за прво новородено дете.
- (2) За прво новородено дете се смета дете кое е прво живородено дете по ред на раѓање на мајката.
- (3) За прво новородено дете од ставот (2) на овој член ќе се сметаат и децата кога мајката при првото раѓање ќе роди повеќе деца одеднаш (близнаци, тројка и повеќе).
- (4) За прво новородено дете ќе се смета и првото посвоено дете, како и кога ќе се посвојат повеќе деца одеднаш (близнаци, тројка и повеќе) при првото посвојување, на возраст на детето/цата до една година доколку мајката нема прво новородено дете во смисла на ставовите (2) и (3) на овој член.

Член 37

- (1) Право на користење на еднократна парична помош за новороденче има еден од родителите, државјанин на Република Македонија со постојано место на живеење во Република Македонија за дете родено на територијата на Република Македонија.
- (2) Висината на еднократната парична помош за новороденче изнесува 4.829 денари.
- (3) Износот од ставот (2) на овој член се усогласува со порастот на трошоците на живот за претходната година објавени од Државниот завод за статистика во јануари за тековната година.

4. Родителски додаток за дете

Член 38

- (1) Родителски додаток за дете остварува мајка за своето трето живородено дете.
- (2) Правото од ставот (1) на овој член го остварува мајка која е државјанин на Република Македонија со постојано место на живеење во Република Македонија последните три години пред поднесување на барањето.
- (3) Правото од ставот (1) на овој член го остварува мајка која непосредно се грижи за детето за кое поднела барање, чии деца од претходниот ред на раѓање не се сместени во установа за социјална заштита, згрижувачко семејство или не се дадени на посвојување и на која не и е одземено родителското право над децата од претходниот ред на раѓање.
- (4) Правото од ставот (1) на овој член не може да се оствари ако мајката за време на бременоста не вршела здравствени прегледи и контроли кај избран лекар - специјалист по гинекологија и акушерство.
- (5) Правото од ставот (1) на овој член не може да се оствари, односно ќе го изгуби веќе оствареното право, доколку:
 - не се вршат задолжителните вакцинации на детето согласно со закон и
 - детето не биде запишано и редовно не ја следи наставата во основно училиште согласно со закон.
- (6) По исклучок од ставот (5) алинеи 1 и 2 на овој член правото на родителски додаток се остварува и за детето:

- кое поради болест или повреда е спречено редовно да ја посетува наставата и заради таквата спреченост вонредно го продолжува образованието согласно со закон и

- кое поради степенот на попреченоста не може да се образува согласно со закон.

(7) Правото од ставот (1) на овој член не може да се оствари ако мајката во моментот на поднесувањето на барањето живее и работи во странство.

(8) Правото од ставот (1) на овој член во случај мајката да не е жива, да го напуштила детето, или од оправдани причини да е спречена непосредно да се грижи за детето, правото наместо мајката може да го оствари таткото или старателот, доколку ги исполнува условите од ставовите (1) до (7) на овој член.

(9) Оправдани причини од ставот (8) на овој член се:

- подолготрејно континуирано болничко лекување на мајката,
- сериозно нарушена здравствена состојба на мајката,
- студиски престој, усовршување и специјализација на мајката и
- одземена деловна способност на мајката.

Член 39

(1) Родителскиот додаток за трето дете од членот 38 од овој закон се исплатува месечно, за период од десет години, во висина од 8.048 денари.

(2) Износот од ставот (1) на овој член се усогласува со порастот на трошоците на живот за претходната година објавени од Државниот завод за статистика во јануари за тековната година

5. Партиципација

Член 40

(1) Во зависност од материјалната состојба на семејството се обезбедува партиципација во трошоците за згрижување и воспитание и одмор и рекреација на деца во јавна установа за деца.

(2) Партиципацијата од ставот (1) на овој член се обезбедува во цената на услугата по дете што ја плаќа родителот.

(3) Партиципацијата се обезбедува од Буџетот на Републиката.

6. Постапка за остварување на права за заштита на децата

Член 41

(1) Постапката за остварување, односно продолжување на правото за заштита на деца се поведува по поднесено барање на родителот, односно старателот на детето.

(2) Барањето за остварување на право за заштита на децата од членот 6 став (1) од овој закон, освен за правото од точката 5, со потребна документација во прилог се поднесува до центарот за социјална работа надлежен за подрачјето на кое подносителот на барањето има живеалиште, а за еднократна парична помош за новороденче и за родителски додаток за дете до центарот надлежен за подрачјето на кое мајката има постојано место на живеење.

(3) Центарот за социјална работа ќе ги користи личните податоци на подносителот за потребите на постапката, во согласност со прописите за заштита на личните податоци.

(4) Документацијата (уверенијата, потврдите и друго) за факти за кои органот на државната управа или друг субјект надлежен за решавање води службена евиденција, ќе се смета дека подносителот на барањето ја има поднесено со барањето, доколку надлежниот центар за социјална работа може да ја прибави по службена должност.

(5) Податоците за фактите, како и соодветна документација за кои службена евиденција води центарот за социјална работа, службеното лице кое ја води постапката ги обезбедува по службена должност и се смета дека подносителот на барањето ги има поднесено со барањето.

(6) Начинот на прибавувањето и размената на личните податоци на подносителот на барањето, а кои се потребни во постапката за решавање на барањето се врши во согласност со прописите за заштита на личните податоци.

(7) Формата и содржината на образецот на барањето и потребната документација за остварување на правото од ставот (2) на овој член ги пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за заштита на децата (во натамошниот текст: министерот).

Член 42

(1) По барање за остварување, односно продолжување на правото за заштита на децата од членот 6 од овој закон, освен за правото од точката 5, решава центарот за социјална работа надлежен за подрачјето на кое подносителот на барањето има живеалиште, а за еднократна парична помош за новороденче и за родителски додаток за дете решава центарот надлежен за подрачјето на кое мајката има постојано место на живеење.

(2) По жалба против решението на центарот за социјална работа од ставот (1) на овој член решава министерот.

(3) Жалбата не го одложува извршувањето на решението.

Член 43

(1) Центарот за социјална работа издава потврда и уверение за статусот на корисникот на правата за заштита на децата од членот 6 став (1) точки 1, 2, 3 и 4 од овој закон согласно со службената евиденција, во рок од десет дена од денот на поднесувањето на барањето.

(2) По барање на центарот за социјална работа правните и физичките лица се должни да дадат податоци што претставуваат доказ за остварување на правата на децата утврдени со овој закон.

Член 44

Остварувањето на едно од правата за заштита на децата, не го исклучува користењето на друго право согласно со овој закон.

Член 45

Поднесувачот на барањето е одговорен за вистинитоста на податоците во барањето.

Член 46

(1) Доколку надлежниот центар за социјална работа од членот 42 став (1) од овој закон не донесе решение за остварување на правото, односно не донесе решение за одбивање на барањето во рок пропишан од 60 дена, освен за правото од членот 6 став (1) точка 3 од овој закон кој изнесува 30 дена, подносителот на барањето има право во рок од три работни дена по истекот на тој рок да поднесе барање до писарницата на директорот на центарот за социјална работа за донесување на решение и директорот да донесе решение.

(2) Формата и содржината на барањето од ставот (1) на овој член ги пропишува министерот.

(3) Кон барањето за донесување на решението од ставот (1) на овој член подносителот на барањето доставува и копија од барањето од членот 42 од овој закон.

(4) Директорот на центарот за социјална работа е должен во рок од пет работни дена од денот на поднесувањето на барањето од ставот (1) на овој член до писарницата на директорот да донесе решение со кое барањето за остварување на правото (детски додаток, посебен додаток, еднократна парична помош за новороденче и родителски додаток за дете) е уважено или одбиено. Доколку директорот нема писарница, барањето се поднесува во писарницата на седиштето на центарот за социјална работа.

(5) Доколку директорот на центарот за социјална работа не донесе решение во рокот од ставот (4) на овој член, подносителот на барањето може да го извести Државниот управен инспекторат во рок од пет работни дена.

(6) Државниот управен инспекторат е должен во рок од десет дена од денот на приемот на известувањето од ставот (5) на овој член да изврши надзор во центарот за социјална работа дали е спроведена постапката согласно со закон и во рок од три работни дена од денот на извршениот надзор да го информира подносителот на барањето за преземените мерки.

(7) Инспекторот од Државниот управен инспекторат по извршениот надзор согласно со закон донесува решение со кое го задолжува директорот на центарот за социјална работа во рок од десет дена да одлучи по поднесеното барање, односно да го одобри или одбие барањето и да го извести Државниот управен инспекторат за донесениот акт. Кон известувањето се доставува копија од актот со кој одлучил по поднесеното барање.

(8) Доколку директорот на центарот за социјална работа не одлучи во рокот од ставот (7) на овој член, инспекторот ќе поднесе барање за поведување на прекршочна постапка за прекршок утврден во Законот за управната инспекција и ќе определи дополнителен рок од пет работни дена, во кој директорот на центарот за социјална работа ќе одлучи по поднесеното барање за што во истиот рок ќе го извести инспекторот за донесениот акт. Кон известувањето се доставува копија од актот со кој одлучил по поднесеното барање. Инспекторот во рок од три работни дена да го информира подносителот на барањето за преземените мерки.

(9) Доколку директорот на центарот за социјална работа не одлучи и во дополнителниот рок од ставот (8) на овој член, инспекторот во рок од три работни дена ќе поднесе пријава до надлежниот јавен обвинител и во тој рок ќе го информира подносителот на барањето за преземените мерки.

(10) Доколку инспекторот не постапи по известувањето од ставот (6) на овој член, подносителот на барањето во рок од пет работни дена има право да поднесе приговор до писарницата на директорот на Државниот управен инспекторат. Доколку директорот нема писарница, барањето се поднесува во писарницата на седиштето на Државниот управен инспекторат.

(11) Директорот на Државниот управен инспекторат е должен во рок од три работни дена од денот на приемот да го разгледа приговорот од ставот (10) на овој член и доколку утврди дека инспекторот не постапил по известувањето од подносителот на барањето согласно со ставовите (6) и (7) на овој член, да поднесе барање за поведување на прекршочна постапка за прекршок утврден во Законот за управната инспекција за инспекторот и да определи дополнителен рок од пет работни дена во кој инспекторот ќе изврши надзор во надлежниот орган дали е спроведена постапката согласно со закон и во рок од три работни дена од денот на извршениот надзор да го информира подносителот на барањето за преземените мерки.

(12) Доколку инспекторот не постапи и во дополнителниот рок од ставот (11) на овој член, директорот на Државниот управен инспекторат ќе поднесе пријава до надлежниот јавен обвинител против инспекторот и во рок од три работни дена ќе го информира подносителот на барањето за преземените мерки.

(13) Во случајот од ставот (12) на овој член директорот на Државниот управен инспекторат веднаш, а најдоцна во рок од еден работен ден, ќе овласти друг инспектор да го спроведе надзорот веднаш.

(14) Во случаите од ставот (13) на овој член директорот на Државниот управен инспекторат во рок од три работни дена ќе го информира подносителот на барањето за преземените мерки.

(15) Доколку директорот на Државниот управен инспекторат не постапи согласно со ставот (11) на овој член, подносителот на барањето може да поднесе пријава до надлежниот јавен обвинител во рок од осум работни дена.

(16) Доколку директорот на центарот за социјална работа не одлучи во рокот од ставот (9) на овој член, подносителот на барањето може да поведе управен спор пред надлежниот суд.

(17) Постапката пред Управниот суд е итна.

(18) По донесувањето на подзаконскиот акт од ставот (2) на овој член истиот веднаш, а најдоцна во рок од 24 часа се објавува на веб страницата на министерството.

Член 47

Во постапката за остварување на правата за заштита на деца од членот 41 од овој закон се применуваат одредбите од Законот за општата управна постапка доколку со овој закон поинаку не е определено.

Член 48

(1) Правото за заштита на деца се остварува од првиот ден на наредниот месец по поднесувањето на барањето, освен за еднократната парична помош за новороденче и за родителскиот додаток за дете.

(2) Барањето за остварување на правото на еднократна парична помош за новороденче со потребната документација се поднесува до надлежниот центар за социјална работа, најдоцна до наполнети три месеци живот на детето, а за посвоено дете најдоцна до три месеци од заведувањето на посвоеното дете во книгата на родените.

(3) Барањето за остварување на правото на родителски додаток за дете со потребната документација се поднесува до надлежниот центар за социјална работа, најдоцна до наполнети три месеци живот на детето и правото на родителски додаток за дете се остварува од денот на раѓањето на детето.

(4) Редоследот на раѓањата на децата кај правото на родителски додаток за дете се утврдува спрема бројот на живи деца на мајката утврдени во однос на денот на поднесување на барањето за остварување на правото на родителски додаток за дете, спрема датата и часот на раѓањата запишани во матичната книга на родените, кој редослед се утврдува на ист начин и во случаите кога мајка ќе роди повеќе деца одеднаш.

(5) Барањето за продолжување на правото на детски додаток, посебен додаток и родителски додаток за дете за наредната година се поднесува до 31 март во таа година.

(6) Доколку барањето за продолжување на правото на детски додаток, посебен додаток и родителски додаток за дете е поднесено после рокот утврден во ставот (5) на овој член, барателот ќе се стекне со продолжување, односно користење на правото првиот ден на наредниот месец од месецот во кој е поднесено барањето за продолжување на правото.

Член 49

Корисникот на правото од членот 6 став (1) точки 1, 2 и 4 од овој закон е должен

надлежниот центар за социјална работа да го извести за секоја промена на фактите и околностите кои биле основа за признавање на правото за заштита на децата најдоцна во рок од 15 дена од денот кога настанале тие промени.

Член 50

(1) Доколку правото е остварено и исплатено спротивно на одредбите од овој закон, примениот износ корисникот е должен да го врати согласно со овој закон.

(2) Корисникот кој со решение на центарот или решение на јавна установа за деца остварил право од членот 6 од овој закон, е должен да ги врати примените средства и да ја надомести штетата, ако:

- врз основа на нецелосни или неточни податоци, за кои знаел или морал да знае дека се нецелосни или неточни, односно на друг противправен начин остварил право од заштита на децата на кое немал право според одредбите од овој закон или правото го остварил во повисок износ од износот што му следува за конкретното право согласно со закон и

- правото од заштита на деца го остварил поради тоа што без оправдани причини не пријавил промена која влијае на престанокот или висината на правото, а знаел или морал да знае за таа промена.

(3) Барањето за враќање на износот на исплатените средства и барањето за надоместок на штета застарува со истекот на роковите предвидени во Законот за облигационите односи.

(4) Роковите на застареност за барање за враќање на износот на исплатените средства и за барањето за надоместок на штета согласно со овој закон почнуваат да течат од денот кој е утврден со конечното решение дека корисникот го стекнал правото на заштита на деца на противправен начин.

(5) Центарот, односно јавната установа за деца кога ќе утврди дека корисникот остварил право за заштита на деца на начин утврден во овој член ќе донесе решение со кое на корисникот ќе му престане правото од заштита на деца.

(6) Кога решението на центарот, односно на јавната установа, со кое на корисникот му престанува правото од заштита на деца, ќе стане конечно центарот, односно установата, ќе го повика корисникот на правото од заштита на деца да се спогодат за износот, начинот и рокот за враќање на примените средства, како и за висината на причинетата штета која тој треба да ја надомести.

(7) Ако корисникот на правото од ставот (2) на овој член и центарот, односно установата не се спогодат центарот, односно установата ќе поднесе тужба до надлежниот суд за враќање на примените средства и право на надоместок на штета.

Член 51

За дете кое стапило во брак престанува правото на користење на детски додаток со првиот ден на наредниот месец од месецот на стапувањето во брак.

Член 52

Надлежниот центар за социјална работа е должен најдоцна до 5 во месецот да достави до Министерството извештај за користењето на средствата за последниот месец и барање за потребните средства за исплата на правата од членот 6 став (1) точки 1, 2, 3 и 4 од овој закон за наредниот месец со вкупниот број деца и семејства, односно корисници за кои треба да се исплатат правата.

Член 53

Поблиските услови, критериуми и начинот на остварување на правата за заштита на деца од членот 6 од овој закон ги пропишува министерот.

III. ОБЛИЦИ НА ЗАШТИТА НА ДЕЦАТА

1. Згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст

Член 54

Згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст е облик на заштита на деца кој како дејност се организира за згрижување, престој, нега, исхрана, воспитно-образовни, спортско-рекреативни, културно-забавни активности, мерки и активности за подобрување и зачувување на здравјето и за поттикнување на интелектуалниот, емоционалниот, физичкиот, менталниот и социјалниот развој на детето до шест години живот, односно до вклучување во основното образование.

2. Одмор и рекреација на деца

Член 55

Одморот и рекреацијата на децата е облик на заштита на деца кој како дејност се организира за престој, активен одмор, социјализација на децата, воспитно-образовни, културно-забавни, спортско-рекреативни и други активности со децата за развивање на психомоторниот развој на децата и способност за договарање, почитување на разликите и соработка во групи, способност за прифаќање на себеси и другите и ориентација во просторот.

3. Други облици на заштита

Член 56

(1) За развој на личноста на детето, талентот, менталните, физичките, креативните и другите способности, подготвување за самостоен и одговорен живот се обезбедуваат и други облици на заштита на децата како програмски активности од областа на културата, издавачката, згрижувачката и воспитната дејност, екологијата, уметноста, рекреативни и слободни активности и спортот.

(2) Програмираните активности од ставот (1) на овој член се остваруваат согласно со посебни програми кои ги изработува соодветна научна установа, односно специјализирана стручна установа или институција, а ги донесува министерот.

(3) За подобро физичко и психичко закрепнување, рехабилитација, ресоцијализација и социјална реинтеграција на детето кое е жртва на некој облик на занемарување, експлоатација, злоупотреба, мачење, трговија или друг облик на свирепо постапување наведени во членот 12 ставови (1) и (2) од овој закон, како и доколку носи последици и трауми од вооружени судири, државата презема посебни програми и активности.

IV. ДЕТСКА ГРАДИНКА

Член 57

(1) Дејноста која се врши во рамките на згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст може да се остварува во детска градинка.

(2) Детска градинка може да обезбедува престој и исхрана и за деца над шест години, односно од поаѓање во основно училиште до десет години возраст.

Член 58

Детската градинка може да биде основана како јавна детска градинка и детска градинка во приватна сопственост.

Член 59

- (1) Јавна детска градинка се основа од страна на советот на општината, советот на општината во градот Скопје и Владата, со одлука за основање на јавна детска градинка по претходно прибавено мислење од министерството, односно на предлог на министерството за јавна детска градинка основана од Владата.
- (2) Јавната детска градинка се основа како јавна установа.
- (3) Јавната детска градинка има статут со кој се пропишуваат нејзината организација, начин на работа, управување и раководење.
- (4) Средствата за основање и работа на установата од ставот (1) на овој член ги обезбедува основачот.

Член 60

- (1) Детската градинка запишува и прима деца врз основа на пријави преку целата година.
- (2) Ако во детската градинка од ставот (1) на овој член има пријавено поголем број на деца отколку што има слободни места, за приемот решава комисија за прием на деца.
- (3) Составот и начинот на работа на комисијата од ставот (2) на овој член, како и поблиските критериуми за прием на деца во градинката ги утврдува управниот одбор на градинката во согласност со советот на општината и советот на општината во градот Скопје, а министерството за јавна детска градинка основана од Владата.
- (4) Комисијата ја именува директорот.
- (5) По жалба против решението на комисијата решава градоначалникот на општината и општината во градот Скопје, а министерот за јавна детска градинка основана од Владата.
- (6) Комисијата од ставот (2) на овој член е надлежна да решава и за остварување на правото за партиципација.
- (7) По жалба против решението за правото за партиципација на комисијата решава министерот.
- (8) Родителите се должни при приемот на детето во градинката да приложат потврда од матичниот лекар за здравствената состојба на детето, односно наод и мислење од соодветна стручна институција за дете со пречки во менталниот развој или телесна попреченост.
- (9) Органот на управување на детска градинка посветува внимание и ги следи состојбите по однос на приемот на децата со пречки во развојот, односно за социјалноекономските услови во семејството.
- (10) Правата и обврските на градинката и корисниците на услугите се уредуваат со договор, со кој особено се регулираат меѓусебните односи на давателот и корисникот на услугата, квалитетот на услугата, начинот на плаќањето, изборот на програмата, должината на престојот на детето во установата и други прашања во поглед на заштита на детето и дејноста на градинката.

Член 61

- (1) Детска градинка во приватна сопственост се основа од страна на домашно или странско физичко или правно лице.
- (2) Детска градинка во приватна сопственост се основа како приватна установа за деца - детска градинка.
- (3) Основачот на детска градинка во приватна сопственост донесува акт за основање во форма и содржина согласно со членот 109 од овој закон.
- (4) Средствата за основање и работа на установата од ставот (1) на овој член ги обезбедува основачот.

Член 62

Странските правни или физички лица со седиште односно место на живеење во земјите членки на Европската унија и ОЕЦД можат да основаат детски градинки во приватна сопственост, како и домашните правни и физички лица.

Член 63

- (1) Дејноста на детската градинка се остварува според програми за остварување на дејноста согласно со членот 168 од овој закон.
- (2) Детската градинка е должна на родителите да им ги претстави програмите кои ги изведува, нивните цели, содржини и методи на работа.
- (3) Родителите имаат право за своите деца во детските градинки да избираат програми за згрижување и воспитување на децата.
- (4) Детската градинка според времетраењето остварува програми за:
 - целодневен престој,
 - полудневен престој,
 - скратени програми,
 - пилот програми и
 - вонинституционални форми за активности со деца.
- (5) Детската градинка може да остварува и програма за продолжен престој за деца според потребите и работното време на корисниците на овие услуги.
- (6) Програмите за целодневен престој траат од 9 до 11 часа и може да се изведуваат предпладне, попладне, целодневно или наизменично.
- (7) Програмите за полудневен престој траат од 4 до 6 часа и може да се изведуваат предпладне, попладне или наизменично.
- (8) Скратените програми траат од 260 до 600 часа годишно.
- (9) Програмите за целодневен престој и програмите за полудневен престој се наменети за деца на возраст до поаѓање во основно училиште и опфаќаат згрижување и воспитување на децата.
- (10) Скратените програми се наменети за деца на возраст од три до шест години, односно до поаѓање во основно училиште и опфаќаат згрижување и воспитување на децата со или без исхрана на децата.
- (11) Скратените програми се наменети и за деца на подолготрајно болничко лекување.
- (12) Вонинституционални активности се кратки програми во траење од три часа дневно коишто можат да опфатат игри, игровни активности, креативни работилници, детски работилници од подрачјето на културата и уметноста, спортски активности, наменети за деца на возраст од три години до поаѓање во основно училиште и се организираат и изведуваат од јавните детски градинки по добиено одобрение од министерот по мислење на Бирото за развој на образованието.
- (13) Пилот - програми се програми со посебни педагошки принципи кои се изведуваат во јавни детски градинки по добиено одобрение од министерот по мислење на Бирото за развој на образованието.

Член 64

- (1) Детските градинки во зависност од возраста на децата и должината на престојот својата работа ја организираат во групи.
- (2) Работата во детската градинка се организира во зависност од возраста на децата во хомогени групи, и тоа:
 - 1) до 12 месеци.....од шест до осум деца;
 - 2) над 12 до 18 месеци.....од осум до десет деца;
 - 3) над 18 месеци до две години.....од десет до 12 деца;
 - 4) над две до три години.....од 12 до 15 деца;
 - 5) над три до четири години.....од 15 до 18 деца;
 - 6) над четири до пет години.....од 18 до 20 деца и

7) над пет до шест години.....од 20 до 25 деца.

(3) По исклучок од ставот (2) на овој член, во зависност од возраста на децата, може да се организира:

1) хетерогена група

- до две години.....од десет до 12 деца и

- од две години до поаѓање во основно училиштеод 18 до 20 деца;

2) комбинирана група

- од 12 месеци до поаѓање во основно училиштеод 15 до 20 деца;

3) група деца со пречки во развојот..... од пет до осум деца и

4) група деца од шест години, односно од поаѓање во

- основно училиште до десет години.....од 20 до 30 деца.

(4) Во групите од ставовите (2) и (3) точки 1 и 2 на овој член може да се вклучи едно дете со лесни пречки во менталниот развој или телесна попреченост, во кој случај бројот на децата во групите се намалува за две деца.

(5) По исклучок, во зависност од условите за работа, потребата на децата и родителите или програмите за остварување на дејноста, јавната детска градинка во групите може да има поголем број на деца, односно помал број на деца од бројот на деца утврдени во ставовите (2) и (3) на овој член за што согласност дава основачот на установата.

(6) По исклучок, во зависност од условите за работа, потребата на децата и родителите или програмите за остварување на дејноста, приватната детска градинка во групите може да има помал број на деца од бројот на деца утврдени во ставовите (2) и (3) на овој член за што согласност дава основачот на установата.

(7) Во детската градинка активностите се изведуваат на македонски јазик и кирилско писмо.

(8) За децата на припадниците на другите заедници воспитно-образовните активности во детските градинки се изведуваат на јазикот на соодветната заедница за група деца, согласно со одредбите од овој закон.

(9) Доколку постои интерес за изведување на активности и на други јазици, воспитно-образовните активности во детски градинки може да се изведуваат за група деца согласно со одредбите од овој закон.

Член 65

(1) Детска градинка организира згрижување и воспитание на деца со пречки во менталниот развој или телесна попреченост, сообразно на видот и степенот на попреченоста.

(2) Како деца со пречки во менталниот развој или телесна попреченост се сметаат слепи и слабовидни деца, глуви и наглуви деца, деца со пречки во говорот, деца со телесна инвалидност, како и деца со тешкотии во однесувањето и личноста.

(3) Згрижувањето и воспитанието на децата со лесна попреченост во менталниот развој и телесна попреченост од ставот (2) на овој член, кои имаат потреба од прилагодено изведување на програмите за предучилишни деца со дополнителна стручна помош или со прилагодени програми се организира во редовните групи.

(4) Згрижувањето и воспитанието на децата со умерена попреченост во менталниот развој или телесна попреченост од ставот (2) на овој член се организира во посебни групи според посебните програми.

Член 66

(1) Јавна детска градинка може одделни услуги од својата дејност да организира и во други просторни услови (основно училиште, болница, дом на култура, месна заедница и други установи и објекти), како и давање одредени услуги од дејноста на градинката на деца и семејства, согласно со овој закон.

(2) Кога во местото на живеење нема јавна детска градинка, а родителите имаат интерес за вклучување во детска градинка на одреден број деца, според кои во согласност со нормативите и стандардите за вршење на дејноста може да се формира една група, детската градинка од најблиската општина одделни услуги од својата дејност, по претходно добиена согласност од министерството, може да ги организира во други просторни услови.

(3) Кога во јавната детска градинка нема слободни места, а родителите имаат интерес за вклучување во детска градинка на одреден број деца, според кои во согласност со нормативите и стандардите за вршење на дејноста може да се формира една група, детската градинка може одделни услуги од својата дејност да организира во други просторни услови, по претходно добиена согласност од министерството.

(4) Постапката за отворање на група во други просторни услови во случајот од ставот (2) на овој член градинката ја поведува по барање на основачот и општината во која нема детска градинка.

(5) Во случај кога во определена општина нема јавна детска градинка или јавен центар за ран детски развој основан од општината или има правни лица кои немаат доволен капацитет, а родителите имаат изразен интерес и има потребен број на деца за основање на нови установи за згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст, општината или општината во градот Скопје може, во рок од 30 дена од документирањето на потребата, да отпочне постапка за доделување на концесија или доделување на договор за воспоставување на јавно приватно партнерство со правни лица во приватна сопственост кои вршат дејност во рамките на системот за згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст, согласно со закон.

(6) Начинот на давање на услугите од ставот (1) на овој член го пропишува министерот.

Член 67

(1) Работното време на вработените во детската градинка изнесува 40 часа неделно.

(2) Работното време утврдено во ставот (1) на овој член, заради природата на работата за воспитувачот и негувателот, се распределува на работно време поминато со децата и останатото работно време за други програмски активности.

(3) Работното време поминато со децата, како дел од вкупните програмски активности, во рамките на полното работно време од ставот (1) на овој член за воспитувачот изнесува 30 часа во неделата, а за негувателот 35 часа во неделата.

(4) Основната плата, надоместокот на плата и надоместокот на трошоците поврзани со работата се пресметуваат и исплатуваат на вработениот врз основа на работното време од ставот (1) на овој член, како и евиденцијата што ја води работодавачот.

(5) Распоредот на работното време на вработените во рамките на 40-часовна работна недела во јавните установи за деца го утврдува министерот.

(6) Почетокот и завршетокот на работното време на јавна установа за деца основаа од општината, општината во градот Скопје и градот Скопје го утврдува советот на основачот, а за јавна установа за деца основана од Владата министерот.

V. ЦЕНТАР ЗА РАН ДЕТСКИ РАЗВОЈ

Член 68

(1) Дејноста која се врши во рамките на згрижување и воспитание на деца од

предучилишна возраст може да се остварува и во центар за ран детски развој.

(2) Центар за ран детски развој може да биде основан од општината, општината во градот Скопје, Владата и домашно или странско физичко или правно лице.

(3) Центар за ран детски развој спроведува програма за рано учење и развој на деца од предучилишна возраст од три до шест години, односно до поаѓање во основно училиште.

(4) Центарот за ран детски развој во групите од членот 74 ставови (1) и (2) од овој закон според времетраењето остварува скратени програми во траење до три часа дневно со флексибилно работно време според потребите на родителите и заедницата.

Член 69

(1) Центар за ран детски развој на општината и општината во градот Скопје се основа од страна на советот на општината и советот на општината во градот Скопје, односно од Владата, по претходно прибавено мислење од министерството, односно на предлог на министерството.

(2) Центарот за ран детски развој од ставот (1) на овој член се основа како јавна установа.

(3) Центарот за ран детски развој од ставот (1) на овој член има статут со кој се пропишуваат неговата организација, начин на работа, управување и раководење.

(4) Средствата за основање и работа на установата од ставот (1) на овој член ги обезбедува основачот.

(5) Работното време во центрите за ран детски развој се организира како полно работно време или работно време половина од полното работно време согласно со договорот за вработување.

Член 70

(1) Центар за ран детски развој во приватна сопственост се основа од домашно или странско физичко или правно лице.

(2) Центар за ран детски развој во приватна сопственост се основа како приватна установа за деца.

(3) Основачот на центарот за ран детски развој од ставот (1) на овој член донесува акт за основање во форма и содржина согласно со членот 109 од овој закон.

(4) Средствата за основање и работа на центарот за ран детски развој од ставот (1) на овој член ги обезбедува основачот.

Член 71

(1) Кога во местото на живеење нема јавен центар за ран детски развој, а родителите имаат интерес за вклучување во центар за ран детски развој на одреден број деца, според кои во согласност со нормативите и стандардите за вршење на дејноста може да се формира една група, јавниот центар за ран детски развој од најблиската општина одделни услуги од својата дејност, по претходно добиена согласност од министерството, може да ги организира во други просторни услови.

(2) Кога во јавен центар за ран детски развој нема слободни места, а родителите имаат интерес за вклучување во центар за ран детски развој на одреден број деца, според кои во согласност со нормативите и стандардите за вршење на дејноста може да се формира една група, јавниот центар за ран детски развој може одделни услуги од својата дејност да организира во други просторни услови по претходно добиена согласност од министерството.

(3) Постапката за отворање на група во други просторни услови во случајот од ставот (1) на овој член јавниот центар за ран детски развој ја поведува по барање на основачот и општината во која нема центар за ран детски развој.

Член 72

Странските правни или физички лица со седиште, односно место на живеење во земјите членки на Европската унија и ОЕЦД може да основаат центри за ран детски развој од членот 69 од овој закон, како и домашните правни и физички лица.

Член 73

(1) Во состав на јавна детска градинка, односно детска градинка во приватна сопственост може да се формира центар за ран детски развој со одлука на основачот и под услови утврдени во овој закон.

(2) Јавна детска градинка може да се преобрази во јавен центар за ран детски развој, односно детска градинка во приватна сопственост може да се преобрази во приватен центар за ран детски развој со одлука на основачот и под услови утврдени во овој закон.

(3) Јавен центар за ран детски развој може да се преобрази во јавна детска градинка, односно центар за ран детски развој во приватна сопственост може да се преобрази во приватна детска градинка со одлука на основачот и под услови утврдени во овој закон.

(4) Статусните измени на детските градинки и центрите за ран детски развој се вршат согласно со Законот за установите и овој закон во зависност од формата на правното лице.

(5) При статусна измена од ставот (4) на овој член, новите правни лица повторно спроведуваат постапки за издавање на решение за вршење на дејност.

Член 74

(1) Работата во центарот за ран детски развој се организира во хетерогени групи со број на деца во група од десет до 20 деца.

(2) Доколку во групата од ставот (1) на овој член се опфатени деца на возраст од три до четири години максималниот број на деца е 15 деца во група, а доколку во групата има деца со посебни потреби, но не повеќе од две деца во група, максималниот број на деца е 12 деца во група.

(3) По исклучок, во зависност од условите за работа, потребата на децата и родителите или програмите за остварување на дејноста, приватниот центар за ран детски развој може да има помал број на деца од бројот на деца утврдени во ставовите (1) и (2) на овој член, за што согласност дава основачот на установата.

(4) Во центар за ран детски развој активностите се изведуваат на македонски јазик и кирилско писмо.

(5) За децата на припадниците на другите заедници воспитните-образовните активности во центрите за ран детски развој се изведуваат на јазикот на соодветната заедница, за група деца, согласно со одредбите од овој закон.

(6) Доколку постои интерес за изведување на активности и на други јазици, воспитните и образовните активности во центрите за ран детски развој може да се изведуваат за група деца согласно со одредбите од овој закон.

VI. АГЕНЦИИ ЗА ДАВАЊЕ УСЛУГИ ЗА ЧУВАЊЕ И НЕГА НА ДЕЦА ОД ПРЕДУЧИЛИШНА ВОЗРАСТ

Член 75

(1) Одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на деца и тоа чување и нега на деца од предучилишна возраст до шест години живот, односно до поаѓање во основно училиште на повик може да врши правно лице запишано во

соодветниот регистар при Централниот регистар на Република Македонија, како агенција за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст.

(2) Освен работите од ставот (1) на овој член агенцијата може да врши одредени работи од дејноста и тоа чување и нега на деца на возраст над шест години, односно од поаѓање во основно училиште до десет години живот на повик.

(3) Агенцијата за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст може да врши одредени работи од дејноста згрижување и воспитание само во Република Македонија, под услов тие работи да ги врши како единствена дејност.

Член 76

(1) Агенција за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст може да основа домашно правно и физичко лице.

(2) Доколку основач е правно лице треба да:

- располага со соодветен канцелариски простор и опрема за работа,
- располага со листа на лица кои ќе бидат ангажирани како стручен кадар,
- не му е изречена казна забрана за вршење на професија, дејност или должност и
- на овластеното лице на правното лице да не му е изречена казна со правосилна судска пресуда со која е осудено за кривично дело за семејно насилство, одземање на малолетно лице, негрижа или злоставување на малолетно лице или родосквернавање, за кривично дело од групата на дела против половата слобода, без оглед на изречената санкција и кај кое во согласност со закон е утврдено дискриминаторско однесување.

(3) Доколку основач е физичко лице треба да:

- е државјанин на Република Македонија,
- има најмалку четири годишно средно образование,
- располага со соодветен канцелариски простор и опрема за работа,
- располага со листа на лица кои ќе бидат ангажирани како стручен кадар,
- не му е изречена казна забрана за вршење на професија, дејност или должност и
- не му е изречена казна со правосилна судска пресуда со која е осудено за кривично дело за семејно насилство, одземање на малолетно лице, негрижа или злоставување на малолетно лице или родосквернавање, за кривично дело од групата на дела против половата слобода, без оглед на изречената санкција и кај кое во согласност со закон е утврдено дискриминаторско однесување.

Член 77

Лицето ангажирано од агенција за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст потребно е да:

- има најмалку средно образование и важечка лиценца за неговател,
- не му е одземено вршењето на родителско право,
- има општа и посебна здравствена способност,
- не му е одземена или ограничена деловната способност и
- не му е изречена казна со правосилна судска пресуда со која е осудено за кривично дело за семејно насилство, одземање на малолетно лице, негрижа или злоставување на малолетно лице или родосквернавање, за кривично дело од групата на дела против половата слобода, без оглед на изречената санкција и кај кое во согласност со закон е утврдено дискриминаторско однесување.

Член 78

(1) Барањето за вршење на работите од членот 75 од овој закон правното, односно физичкото лице го поднесува до министерството.

(2) Кон барањето за издавање решение за вршење на работите од членот 75 од овој закон се поднесува програма за начинот на вршење на работите.

(3) Министерот откако ќе констатира дека се исполнети условите за работа на подносителот на барањето му издава решение за вршење на работите од членот 75 од овој закон врз основа на мислење на комисија составена од три члена, именувани од министерот.

(4) Против решението од ставот (3) на овој член може да се изјави жалба до Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен.

(5) По донесување на решението од ставот (3) на овој член агенцијата за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст се запишува во соодветниот регистар на Централниот регистар на Република Македонија со што агенцијата за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст се стекнува со својство на правно лице.

(6) Агенцијата за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст не може да започне со работа пред добивање на решение за вршење на работите од членот 75 од овој закон и уписот во соодветниот регистар на Централниот регистар на Република Македонија.

Член 79

(1) Агенцијата за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст води евиденција на корисниците на услугите, како и на дадените услуги.

(2) Формата, содржината и начинот на водење на евиденцијата од ставот (1) на овој член ги пропишува министерот.

Член 80

(1) Решението за вршење на работите од членот 75 од овој закон престанува да важи:

- по барање на правното лице,
- во случај на престанување на правното лице во случаите определени со закон и
- во други случаи утврдени со закон.

(2) Решението за вршење на работите од членот 75 од овој закон се одзема:

- ако правното лице престане да ги исполнува условите утврдени со закон,
- ако на правното лице му е изречена прекршочна санкција за забрана за вршење на професија, дејност или должност,
- да не му е изречена казна со правосилна судска пресуда со која е осудено за кривично дело за семејно насилство, одземање на малолетно лице, негрижа или злоставување на малолетно лице или родосквернавање, за кривично дело од групата на дела против половата слобода, без оглед на изречената санкција и кај кое во согласност со закон е утврдено дискриминаторско однесување и
- во други случаи утврдени со закон.

(3) За престанување и одземање на решението од членот 78 од овој закон министерот носи решение.

(4) Против решението од ставот (3) на овој член може да се изјави жалба до Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен.

Член 81

(1) Давањето услуги од членот 75 од овој закон се врши на повик на барателот (родител или старател на дете) и може да се врши во домот на барателот или како придружба на корисникот на услугата.

(2) Времето, местото и начинот на давањето на услугите се определува при ангажирањето на лицето од страна на барателот што се регулира со меѓусебен договор.

(3) Лицата кога се ангажирани на повик задолжително носат службена легитимација.

(4) Формата и содржината на легитимацијата од ставот (3) на овој член ги пропишува министерот, а ги издава одговорното лице на агенцијата.

Член 82

Агенцијата одговара за настанатата штета која е причинета од вработен кој дава услуга на повик, во согласност со закон.

Член 83

Поблиските услови и начинот на вршење на работите од членот 75 од овој закон ги пропишува министерот.

VII. ФИЗИЧКИ ЛИЦА КОИ ВРШАТ ДОМАШНО ЗГРИЖУВАЊЕ НА ДЕЦА ОД ПРЕДУЧИЛИШНА ВОЗРАСТ

Член 84

Физички лица можат да вршат одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст под услови утврдени со овој закон.

Член 85

Физичко лице во сопствениот дом може самостојно да врши одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на деца, како професионална дејност за организирање и остварување на згрижување или престој, нега и исхрана на деца од предучилишна возраст до шест години живот, односно до поаѓање во основно училиште и деца на возраст до десет години живот, најмногу до пет деца и не помалку од два часа дневно.

Член 86

Физичко лице во сопствениот дом може самостојно да врши одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на деца, како професионална дејност и за организирање и остварување на згрижување или престој, нега и исхрана и за деца со пречки во менталниот развој или телесна попреченост до две деца на возраст до десет години живот и не помалку од два часа дневно.

Член 87

(1) Физичко лице може самостојно да врши одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на деца како професионална дејност доколку ги исполнува следниве услови:

- да има најмалку средно образование,
- да не му е одземено вршењето на родителско право,
- да има општа и посебна здравствена способност,
- да не му е одземена или ограничена деловната способност,
- да не му е изречена казна со правосилна судска пресуда со која е осудено за кривично дело за семејно насилство, одземање на малолетно лице, негрижа или злоставување на малолетно лице или родосквернавање, за кривично дело од групата на дела против половата слобода, без оглед на изречената санкција и кај кое во согласност со закон е утврдено дискриминаторско однесување и
- да располага со соодветен простор и опрема за работа, доколку физичкото лице работите ги врши во сопствениот дом, со тоа што просторијата каде што престојуваат децата треба да има површина од најмалку 15 м², просториите во

кои ќе се одвиват активностите со децата треба да се функционално поврзани и одвоени од просториите кои ги користи семејството.

(2) Физичкото лице од ставот (1) на овој член не може да врши одредени работи во сопствениот дом, доколку во семејството има член кој е болен од неизлечива заразна болест, зависник од дрога или друга психотропна супстанција или злоупотреба на алкохол, или доколку на возрасен член на семејството не му е одземено или ограничено родителското право.

(3) Секое физичко лице кое самостојно врши одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на деца како професионална дејност задолжително треба да поседува важечка лиценца за работа, а доколку услугите ги врши во сопствениот дом да добие и решение за вршење одредени работи од дејноста.

(4) Поблиските услови, критериуми и начинот на вршење на работите од членот 84 од овој закон ги пропишува министерот.

Член 88

(1) Барањето за вршење на работите од членовите 85 и 86 од овој закон се поднесува до министерството.

(2) Министерот откако ќе констатира дека се исполнети условите за работа на подносителот на барањето му издава решение за вршење на одредени работи од дејноста врз основа на мислење на комисија составена од три члена, именувани од министерот.

(3) Против решението од ставот (2) на овој член може да се изјави жалба до Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен.

(4) По донесување на решението од ставот (2) на овој член физичкото лице од членот 84 од овој закон се запишува во соодветниот регистар на Централниот регистар на Република Македонија.

Член 89

(1) Физичкото лице со барателот на услугата склучува договор во писмена форма во кој се уредува времето, местото, начинот, видот и обемот на услугите кои ги дава физичкото лице.

(2) Во договорот се утврдува и износот на заработувачката која се определува зависно од времето на ангажирање, која ќе претставува основица за определување на придонеси од задолжително социјално осигурување согласно со закон.

(3) Физичкото лице кое самостојно врши одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на деца како професионална дејност должно е:

- да ги дава услугите согласно со овој закон,
- во вршењето на работата да ја почитува личноста на корисникот, неговото достоинство и неповредливоста на личниот и семејниот живот, да ги чува како службена тајна податоците и информациите од личен и семеен карактер, како и да ја чува службената и професионалната тајна,
- да води евиденција на корисниците и дадените услуги,
- да дава податоци за својата работа на барање на министерството и
- да доставува годишен извештај за својата работа до министерството.

(4) Формата, содржината и начинот на водење на евиденцијата од ставот (3) алинеја 3 на овој член ги пропишува министерот.

Член 90

(1) Важноста на решението за вршење на одредени работи од дејноста на физичкото лице престанува, доколку:

- лицето почине,
- лицето поднесе барање за престанок,

- на лицето со правосилно решение на надлежен суд му е одземена или ограничена деловната способност,
- лицето ја загуби општата здравствена способност или посебната здравствена способност за вршење на дејноста и
- во други случаи определени со закон.

(2) Решението за вршење на одредени работи од дејноста на физичкото лице му се одзема, ако:

- со правосилно решение на надлежен суд му е одземено вршењето на родителското право,
- му е изречена казна со правосилна судска пресуда со која е осудено за кривично дело за семејно насилство, одземање на малолетно лице, негрижа или злоставување на малолетно лице или родосквернавање, за кривично дело од групата на дела против половата слобода, без оглед на изречената санкција и кај кое во согласност со закон е утврдено дискриминаторско однесување,
- во определениот рок не ги отстрани констатираните недостатоци во вршењето на работата утврдени со надзорот над законитоста на работата и надзорот над стручната работа,
- работите не ги извршува лично или ако користи работи на други лица спротивно на решението за вршење на одредени работи од дејноста,
- престане со работа без одобрение на министерот и
- во други случаи определени со закон.

(3) Министерот донесува решение за престанок или одземање на решението за вршење на одредени работи од дејноста на физичкото лице во случаите наведени во ставовите (1) и (2) на овој член.

(4) Против решението од ставот (3) на овој член може да се изјави жалба до Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен.

Член 91

(1) Физичкото лице на кое му е издадено решение за вршење на одредени работи од дејноста може привремено да престане да ги врши работите поради болест, или други оправдани причини.

(2) За привремениот престанок на вршењето на работите, лицето мора веднаш по настанување на причината писмено да ги извести министерството и родителите, односно старателите на децата (детето).

(3) За привремениот престанок на вршењето на работите во случаите од ставот (1) на овој член министерот носи решение.

VIII. ДЕТСКО ОДМОРАЛИШТЕ

1. Дејност

Член 92

(1) Дејноста одмор и рекреација се обезбедува и остварува во детско одморалиште.

(2) Ако во јавното детско одморалиште има пријавено поголем број на деца отколку што има слободни места за приемот решава комисија за прием на деца.

(3) Составот и начинот на работа на комисијата од ставот (2) на овој член, како и поблиските критериуми за приемот на деца во одморалиштето ги утврдува управниот одбор на одморалиштето во согласност со советот на општината и

Советот на градот Скопје, за одморалиште основано од општината и градот Скопје, а министерството за јавно детско одморалиште основано од Владата.

(4) Комисијата од ставот (2) на овој член ја именува директорот.

(5) По жалба против решението на комисијата решава градоначалникот на општината и на градот Скопје, а министерот за јавно детско одморалиште основано од Владата.

(6) Комисијата од ставот (2) на овој член е надлежна да решава и за остварување на правото за партиципација.

(7) По жалба против решението за правото за партиципација на комисијата решава министерот.

(8) Органот на управување на јавното детско одморалиште води грижа по однос на приемот на децата за социјално-економските услови во семејството.

(9) Со договор се уредуваат правата и обврските на детското одморалиште и корисниците на услугите за одмор и рекреација.

Член 93

(1) Одмор и рекреација може да се организира и за деца со пречки во развојот.

(2) Одмор и рекреација за деца со пречки во развојот се организира според посебни програми.

Член 94

(1) Родителите имаат право за своите деца да изберат програми за одмор и рекреација во детските одморалишта.

(2) Детското одморалиште е должно на родителите да им ги претстави програмите кои ги изведува, нивните цели, содржини и методи на работа.

2. Организација и содржина на дејноста

Член 95

(1) Одмор и рекреација во јавно детско одморалиште се остварува според програми за остварување на дејноста кои ги изработува научна или специјализирана стручна установа, односно стручен орган или друг орган, а ги донесува министерот.

(2) Програмите за дејноста одмор и рекреација на деца содржат особено назив на програмата, вид и траење, основни задачи и активности.

(3) Програмите се менуваат и осовременуваат согласно со резултатите од следењето и вреднувањето на реализацијата на програмите и на примената на проектите кои се остваруваат во дејноста.

(4) Иницијатива за менување и осовременување на програмите од ставот (1) на овој член можат да даваат и детските одморалишта, установите и други правни и физички лица.

(5) Програмата за одмор и рекреација на приватното детско одморалиште ја донесува основачот по претходно прибавено позитивно мислење од министерството.

(6) Мислењето од ставот (5) на овој член го дава министерот на предлог на Бирото за развој на образованието.

(7) Програмата од ставот (5) на овој член во зависност од видот, обемот и карактерот на дејноста ги содржи условите, критериумите и стандардите за вршење на дејноста утврдени со овој закон, како и времетраењето, целите и содржините на активностите.

(8) Во приватно детско одморалиште одморот и рекреацијата на деца може да се оствари согласно со програмите од ставот (1) на овој член за што одлучува органот на приватното детско одморалиште во согласност со актот за основање.

Член 96

(1) Јавно детско одморалиште организира и спроведува програми за:

- зимување,
- летување,
- настава во природа и
- други програми (екскурзии, кампување, излети, походи, семинари, мини-скијачка школа, рекреативно-еколошка школа, исхрана на децата и друго).

(2) Програмата за зимување е наменета за деца од училишна и предучилишна возраст за време на зимскиот распуст, а во останатиот период од зимата детското одморалиште може да работи како установа, односно одморалиште од отворен тип.

(3) Програмата за летување е наменета за деца од предучилишна возраст и за деца одучилишна возраст за време на летниот распуст.

(4) Програмата за настава во природа е наменета за деца од училишна возраст и ќе се остварува во согласност со наставните планови на основните училишта.

(5) Другите програми од ставот (1) алинеја 4 на овој член ќе се остваруваат зависност од потребите на корисниците и слободните термини во детското одморалиште.

(6) Детското одморалиште во времето кога не ги остварува програмите од ставот (1) на овој член може да работи како одморалиште од отворен тип и да дава и други услуги од областа на угостителско-туристичката дејност, маркетингот, како и други услуги, освенорганизирање и давање на услуги на игри на среќа, коцкарници, казина, барови и слично.

Член 97

Работата во детското одморалиште се организира во групи, во зависност од возраста на децата и тоа:

- 1) до шест години животод шест до осум деца;
- 2) над шест до десет години живот.....од десет до 15 деца;
- 3) над десет до 13 години живот.....од 15 до 18 деца;
- 4) над 13 до 15 години животод 18 до 20 деца и
- 5) над 15 до 18 години живот.....од 20 до 25 деца.

Член 98

(1) Јавното детско одморалиште донесува годишна програма за работа.

(2) Годишната програма за работа особено содржи: организација и работно време на одморалиштето, исхраната, видот на програмите на детското одморалиште, времетраењето на смените на одделните облици за одмор и рекреација, работата на директорот и другите работници во одморалиштето, соработка со воспитно-образовни, спортски, здравствени, културни, научни и други установи, фондации и здруженија, работа на стручните органи и други работи за остварување на дејноста.

(3) Програмата од ставот (1) на овој член детското одморалиште е должно да ја донесе најдоцна до 30 септември во тековната година за наредната година.

IX. ОСНОВАЊЕ И ПРЕСТАНОК СО РАБОТА НА УСТАНОВА ЗА ЗГРИЖУВАЊЕ И ВОСПИТАНИЕ НА ДЕЦА ОД ПРЕДУЧИЛИШНА ВОЗРАСТ И ОДМОР И РЕКРЕАЦИЈА НА ДЕЦА

Член 99

(1) Општинска детска градинка/центар за ран детски развој и детска градинка на

општината во градот Скопје/центар за ран детски развој основа општината и општината во градот Скопје.

(2) Советот на општината и советот на општината во градот Скопје донесува одлука за основање на јавна детска градинка/јавен центар за ран детски развој од ставот (1) на овој член, по претходно прибавено мислење од министерството.

(3) Општинско детско одморалиште и детско одморалиште на градот Скопје основа општината и градот Скопје.

(4) Советот на општината и Советот на градот Скопје донесуваат одлука за основање на јавно детско одморалиште од ставот (3) на овој член, по претходно прибавено мислење од министерството.

(5) Државно детско одморалиште/државна детска градинка и државен центар за ран детски развој основа Владата на предлог на министерството.

(6) Средствата за основање и работа на установата од ставовите (1), (3) и (5) на овој член ги обезбедува основачот.

Член 100

(1) Установа за деца може да се основа и да почне со работа, ако:

- е обезбеден потребниот број на деца, согласно со пропишаните стандарди и нормативи за вршење на дејноста,
- се обезбедени соодветни просторни услови, опрема и дидактички средства, согласно со пропишаните стандарди и нормативи за вршење на дејноста,
- се донесени програми за вршење на дејноста,
- се обезбедени соодветни и стручни и други работници, согласно со пропишаните стандарди и нормативи за вршење на дејноста и
- се обезбедени потребни финансиски средства.

(2) Одредбите од ставот (1) на овој член се применуваат и во случаите на проширување на програмите за вршење на дејноста на детската градинка/центар за ран детски развој и на детското одморалиште.

(3) Во стандардите и нормативите за вршење на дејноста се утврдуваат и нормативите за исхрана, стандардите за санитарно-хигиенски услови, како и стандарди за потребното работно време за остварување на дејноста (згрижувачката, воспитната и друга дејност за детските градинки/центри за ран детски развој) и критериуми за развиеност на установите.

(4) Стандардите и нормативите за вршење на дејноста од ставот (1) на овој член ги пропишува министерот.

Член 101

Основачот е должен при основање на јавна установа за деца да формира комисија која во согласност со овој закон извршува подготовка за започнување со работа на установата.

Член 102

(1) Установата за деца може да започне со работа откако министерот ќе утврди дека се исполнети условите утврдени со овој закон и другите прописи и ќе донесе решение за вршење на дејноста.

(2) Решението од ставот (1) на овој член се донесува врз основа на мислење на комисија составена од три члена, именувани од министерот.

(3) Комисијата од ставот (2) на овој член врши непосреден увид со цел да утврди дали се исполнети условите од членот 100 од овој закон, врз основа на што изготвува мислење.

(4) По донесување на решението од ставот (1) на овој член установата за деца се запишува во соодветниот регистар на Централниот регистар на Република Македонија.

(5) Против решението од ставот (1) на овој член може да се изјави жалба до Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен.

Член 103

Решението за вршење на дејност на установа за деца се одзема, ако:

- не ги спроведува одредбите од овој закон, подзаконските акти и други прописи,
- не ги исполнува условите за вршење на дејноста, а во рокот определен од надлежен орган нема да ги исполни условите или отстрани неправилностите,
- е изречена казна со правосилна судска пресуда на правното лице, изречена е мерка забрана за вршење на професија, дејност или должност,
- основачот донесе акт за престанување на установата за деца ако престанала потребата, односно условите за вршење на дејноста за која установата за деца била основана и
- не ги исполнува другите услови пропишани со закон.

Член 104

Важноста на решението за вршење на одредени работи од дејноста престанува, ако:

- со одлука на управен орган или со правосилна судска одлука се утврди ништовност на уписот на установата во Централниот регистар на Република Македонија,
- установата се припои или спои со друга установа или подели на две или повеќе установи,
- на барање од основачот и
- други услови утврдени со закон.

Член 105

(1) Постапката за престанување со работа на установата за деца основана од Владата ја покренува и води министерството.

(2) Предлог за престанок со работа на јавна установа од ставот (1) на овој член до основачот поднесува министерството.

(3) Одлука за престанок со работа на установата од ставот (1) на овој член донесува Владата.

(4) Одлуката за престанок со работа се објавува во „Службен весник на Република Македонија“.

(5) Постапката за престанување на работата на јавна детска градинка/јавен центар за ран детски развој ја покренува и води основачот.

(6) Одлука за престанок на работа на установата од ставот (5) на овој член донесува советот на општината и советот на општината во градот Скопје, по претходно прибавено мислење од министерството.

(7) Постапката за престанување на работата на јавно детско одморалиште основано од општината и градот Скопје ја покренува и води основачот.

(8) Одлука за престанок на работата на установата од ставот (7) на овој член, донесува советот на општината и Советот на град Скопје, по претходно прибавено мислење од министерството.

(9) Одлуката од ставот (6) на овој член се објавува во „Службен весник на Република Македонија“ и службеното гласило на општината и општината во градот Скопје, а одлуката од ставот (8) на овој член се објавува во „Службен весник на Република Македонија“ и службеното гласило на општината и на градот Скопје.

(10) Основачот, а за установата од ставот (1) на овој член министерството, по донесување на одлуката за престанување со работа на установата, во рок од три

дена го известува Централниот регистар на Република Македонија за бришење од соодветниот регистар.

Член 106

(1) Приватна установа за деца може да основа домашно и странско правно или физичко лице врз основа на одобрение во согласност со овој закон.

(2) Средствата за основање и работа на приватната установа ги обезбедува основачот.

Член 107

(1) Одобрението за основање на приватна установа за деца го дава Владата по претходно мислење на министерството, доколку се исполнети условите предвидени во членот 100 став (1) алинеи 2, 3, 4 и 5 од овој закон и доколку програмите ги исполнуваат стандардите и нормативите за вршење на дејноста.

(2) Одобрение за основање на приватна установа се издава врз основа на поднесено барање на правно, односно физичко лице (во натамошниот текст: основач).

(3) Кон барањето за добивање одобрение за основање на установа се поднесува елаборат за потребите од ваков вид на установа и документација за потребните услови предвидени во членот 100 став (1) алинеи 2, 3, 4 и 5 од овој закон.

(4) Основачот со елаборатот за основање на установата го определува видот и обемот на дејноста, просторните услови, опремата, потребниот број стручни кадри, програмата за вршење на дејноста и јазикот на кој се изведуваат активностите од програмата, начин на обезбедување на средства за вршење на дејноста, заштита при работа на вработените и заштитата на корисниците на јавната услуга.

(5) Барањето со пропишаната документација од ставот (3) на овој член се доставува до министерството.

Член 108

Со одлуката на Владата за давање одобрение за основање на приватна установа се утврдува:

- видот на дејноста за која се основа установата,
- потребниот кадар, опрема и простор според стандарди и нормативи за вршење на дејноста,
- планиран број на опфат на деца,
- програма за вршење на дејноста,
- јазикот на кој се изведуваат активностите содржани во програмата и
- почеток со работа на приватната установа.

Член 109

(1) Основачот на установа за деца донесува акт за основање.

(2) Со актот за основање од ставот (1) на овој член особено се утврдува:

- назив, односно име на основачот,
- назив, односно име на фирмата на установата и седиште на установата за деца,
- видот на дејноста на установата за деца,
- средства за основање и почеток со работа на установата за деца и начин на обезбедување на средства,
- време за кое установата се основа,
- права и обврски на основачот во поглед на вршењето на дејноста и меѓусебните права и обврски на установата за деца и основачот,
- управување со установата за деца,
- права и обврски на установата за деца во правниот промет,
- вршител на должноста директор и
- рок за донесување на статутот.

Член 110

Основачот на приватната установа за деца не може да ја прошири или промени дејноста за која е основана, без претходно одобрение од Владата.

Член 111

Одобрението за основање на приватна установа може да го одземе Владата по предлог на министерството, ако:

- основачот основа приватна установа спротивно на актот за одобрение од членот 106 од овој закон и
- се утврди дека приватната установа повеќе не исполнува некои од условите од членот 100 став (1) алинеи 2, 3, 4 и 5 од овој закон, или не ги спроведува одредбите од овој закон и подзаконските акти што произлегуваат од него.

Член 112

(1) Со денот на донесувањето на актот за одземање, односно престанок на одобрението, приватната установа престанува со работа.

(2) Врз основа на актот за одземање, односно престанок на одобрението, приватната установа се брише од регистарот од членот 193 од овој закон и од соодветниот регистар во Централниот регистар на Република Македонија.

Член 113

Приватната установа е должна најмалку шест месеци пред донесувањето на акт за престанување со работа на установата да го извести министерството и корисниците на услугите.

Х. УПРАВУВАЊЕ И РАКОВОДЕЊЕ

1. Орган на управување

Член 114

(1) Орган на управување во јавна установа за деца е управен одбор.

(2) Управниот одбор на јавна установа за деца основана од Владата го сочинуваат претставници на основачот на јавната установа за деца, на родителите и на општината и општината во градот Скопје на чие подрачје е седиштето на установата, односно градот Скопје за детското одморалиште.

(3) Во јавна установа за деца основана од Владата управниот одбор брои седум члена и тоа четири претставници од основачот, еден претставник од јавната установа за деца, еден претставник од родителите на децата и еден претставник од општината и општината во градот Скопје, односно од градот Скопје за детското одморалиште.

(4) Претставниците на основачот ги именува и разрешува Владата на предлог на министерството.

(5) Претставникот на јавната установа за деца основана од Владата го предлага стручниот совет на установата врз основа на стручност и компетентност, а го именува и разрешува основачот по постапка пропишана со статут.

(6) Претставникот на родителите го предлага советот на родителите, а го именува и разрешува основачот.

(7) Претставникот на општината и општината во градот Скопје, односно градот Скопје за детското одморалиште го именува и разрешува советот на општината на чие подрачје установата има седиште и Советот на градот Скопје за детско одморалиште.

- (8) Управниот одбор на општинска детска градинка и општинско детско одморалиште основани од општината е составен од седум члена и тоа тројца претставници од основачот, еден претставник од установата, двајца претставници од родителите на децата и еден претставник од министерството.
- (9) Управниот одбор на општински центар за ран детски развој е составен од три члена и тоа еден претставник од основачот, еден претставник од министерството и еден претставник од родителите на децата.
- (10) Управниот одбор на детска градинка на општината во градот Скопје, основана од општината во градот Скопје е составен од седум члена и тоа двајца претставници од основачот, еден претставник од градот Скопје, еден претставник од установата, двајца претставници од родителите на децата и еден претставник од министерството.
- (11) Управниот одбор на центар за ран детски развој основан од општината во градот Скопје, е составен од три члена и тоа еден претставник од основачот, еден претставник од министерството и еден претставник од родителите на децата.
- (12) Управниот одбор на детско одморалиште на градот Скопје основано од градот Скопје е составен од седум члена и тоа тројца претставници од основачот, еден претставник од установата, двајца претставници од родителите на децата и еден претставник од министерството.
- (13) Претставниците на основачот на јавна детска градинка основана од општината и општината во градот Скопје ги именува и разрешува советот на општината и советот на општината во градот Скопје, а на јавно детско одморалиште основано од општината ги именува и разрешува советот на општината.
- (14) Претставниците на основачот на јавно детско одморалиште основано од градот Скопје ги именува и разрешува Советот на градот Скопје.
- (15) Претставникот на градот Скопје во управниот одбор од ставот (10) на овој член го предлага Советот на градот Скопје, а го именува и разрешува основачот во согласност со статутот.
- (16) Претставникот на установата го предлага стручниот совет на установата, врз основа на стручност и компетентност, а го избира и разрешува основачот по постапка пропишана со статутот на установата.
- (17) Претставниците од родителите на децата ги предлага советот на родители, а ги именува и разрешува основачот по постапка пропишана со статутот на установата.
- (18) Претставникот на министерството го предлага министерот, а го именува и разрешува основачот.
- (19) Претставниците од основачот, градот Скопје, од министерството и од родителите не можат да бидат именувани од редот на вработените во установата.

Член 115

- (1) Членовите на управниот одбор се именуваат за период од четири години.
- (2) Управниот одбор донесува одлука со мнозинство гласови од вкупниот број членови на одборот.
- (3) Со управниот одбор раководи претседател кој се избира од редот на членовите на одборот.
- (4) Начинот на работа на управниот одбор се уредува со статут.

Член 116

- Управниот одбор на јавна детска градинка/јавен центар за ран детски развој:
- донесува статут на јавната детска градинка/јавен центар за ран детски развој,
 - предлага годишна програма за работа и извештај за работа до советот на општината и на општината во градот Скопје,
 - предлага финансиски план до советот на општината и на општината во градот

Скопје,

- предлага годишна сметка до советот на општината и на општината во градот Скопје,
- објавува јавен оглас за избор на директор на јавната детска градинка/јавен центар за ран детски развој,
- врши интервју со кандидатите за директор,
- предлага на градоначалникот на општината и на градоначалникот на општината во градот Скопје еден кандидат од пријавените кандидати на објавениот јавен оглас за изборна директор,
- донесува акт за внатрешна организација и систематизација на работните места во установата на кој согласност дава советот на општината и на општината во градот Скопје,
- одлучува по приговори и жалби на вработените,
- одлучува по жалби на корисниците на услугите и
- разгледува и одлучува и за други работи утврдени со закон и статут.

Член 117

Управниот одбор на јавното детско одморалиште основано од општината и градот Скопје:

- донесува статут на јавното детско одморалиште,
- предлага годишна програма за работа и извештај за работа до советот на општината и на градот Скопје,
- предлага финансиски план до советот на општината и на градот Скопје,
- предлага годишна сметка до советот на општината и на градот Скопје,
- објавува јавен оглас за избор на директор на јавното детско одморалиште,
- врши интервју со кандидатите за директор,
- предлага на градоначалникот на општината и на градот Скопје еден кандидат од пријавените кандидати на објавениот јавен оглас за избор на директор,
- донесува акт за внатрешна организација и систематизација на работните места во установата на кој согласност дава советот на општината и градот Скопје,
- одлучува по приговори и жалби на вработените,
- одлучува по жалби на корисниците на услугите и
- разгледува и одлучува и за други работи утврдени со закон и статут.

Член 118

Управниот одбор на јавната установа за деца основана од Владата:

- донесува статут на јавната установа за деца,
- предлага годишна програма за работа и извештај за работа до министерството,
- предлага финансиски план до министерството,
- предлага годишна сметка до министерството,
- распишува јавен оглас за именување на директор на јавната установа за деца,
- донесува акт за внатрешна организација и систематизација на работните места во установата на кој согласност дава министерството,
- одлучува по приговори и жалби на вработените,
- одлучува по жалби на корисниците на услугите и
- разгледува и одлучува и за други работи утврдени со закон и статут.

Член 119

Управувањето во приватната установа го утврдува основачот согласно со закон.

2. Орган на раководење

Член 120

(1) Со јавна установа за деца раководи директор на установата, како орган на

раководење.

(2) За директор на јавна детска градинка/центар за ран детски развој може да биде именувано, односно избрано лице кое покрај општите услови утврдени со закон и условите утврдени во членот 142 од овој закон е со високо образование (со стекнати 240 кредити според ЕКТС или завршен VII1 степен) и ги исполнува условите утврдени во членот 135 од овој закон за воспитувач, за стручен работник, за стручен соработник, лице со завршен филолошки факултет - наставна студиска програма и специјалистички студии за предучилишни педагози, правник и економист со високо образование (со стекнати 240 кредити според ЕКТС или завршен VII1) и над четири години работно искуство по дипломирањето и поседува важечка лиценца за директор за установа за деца.

(3) За директор на јавно детско одморалиште може да биде именувано, односно избрано лице кое покрај општите услови утврдени со закон и условите утврдени во членот 142 од овој закон има завршено високо образование (со стекнати 240 кредити според ЕКТС или завршен VII1 степен) и над четири години работно искуство по дипломирањето и поседува важечка лиценца за директор за установа за деца.

(4) Кандидатот за директор на јавната установа за деца задолжително доставува и програма за работа на јавната установа.

(5) Директорот на јавна установа за деца основана од Владата го именува и разрешува министерот.

(6) Директорот од ставот (5) на овој член се именува врз основа на јавен оглас.

(7) Јавниот оглас се распишува најдоцна 30 дена пред истекот на мандатот на директорот на јавната установа за деца основана од Владата.

(8) Доколку јавниот оглас не се распише во рокот утврден во ставот (7) на овој член, јавниот оглас го распишува министерството.

(9) Директорот на јавна детска градинка/јавен центар за ран детски развој го избира и разрешува градоначалникот на општината и на општината во градот Скопје.

(10) Директорот на јавно детско одморалиште основано од општината и градот Скопје го избира и разрешува градоначалникот на општината и на градот Скопје.

(11) Директорот на јавната установа за деца се избира, односно именува за време од четири години.

(12) По истекот на рокот од ставот (11) на овој член истото лице има право на уште еден мандат едноподруго, а можност за повторен избор, односно именување истото лице има по истекот на четири години од неговиот последниот избор, односно именување.

Член 121

(1) Директорот на јавната детска градинка/јавен центар за ран детски развој, односно на јавното детско одморалиште основано од општината и градот Скопје ја организира и раководи со работата на установата, самостојно донесува одлуки од делокругот на неговата надлежност и актите на установата, ја застапува установата пред трети лица и е одговорен за законитоста и работата во установата.

(2) Во остварувањето на обврските и раководењето од ставот (1) на овој член директорот:

- ја предлага предлог-годишната програма за работа на управниот одбор и презема мерки за реализирање на годишната програма за работа,
- ги извршува одлуките на управниот одбор,
- одлучува за засновање и престанок на работен однос на вработени за вршење на дејноста, согласно со закон, актите на установата и колективниот договор,
- врши распоредување на работници,

- поднесува извештај за работа на установата во текот на годината до управниот одбор и основачот,
- поднесува извештај за реализација на годишната програма за работа до управниот одбор, основачот и министерството,
- поднесува извештај за реализација на материјално-финансиското работење на установата до управниот одбор и до основачот и е одговорен за материјално-финансиското работење,
- поднесува извештај за реализација на програмите до управниот одбор, основачот и министерството и
- врши други работи предвидени со закон, статут и други акти на установата.

Член 122

(1) Директорот на јавната установа за деца основана од Владата ја организира и раководи со работата на установата, самостојно донесува одлуки од делокругот на неговата надлежност и актите на установата, ја застапува установата пред трети лица и е одговорен за законитоста и работата во установата.

(2) Во остварувањето на обврските и раководењето од ставот (1) на овој член директорот:

- ја предлага предлог-годишната програма за работа до управниот одбор и презема мерки за реализирање на годишната програма за работа,
- ги извршува одлуките на управниот одбор,
- одлучува за засновање и престанок на работен однос на вработени за вршење на дејноста, согласно со закон, актите на установата и колективниот договор,
- врши распоредување на работници,
- поднесува извештај за работа на установата во текот на годината до управниот одбор и министерството,
- поднесува извештај за реализација на годишната програма за работа до управниот одбор и министерството,
- поднесува извештај за реализација на материјално-финансиското работење на установата до управниот одбор и до министерството и е одговорен за материјално-финансиското работење,
- поднесува извештај за реализација на програмите до управниот одбор и министерството и
- врши други работи предвидени со закон, статут и други акти на установата.

Член 123

(1) Градоначалникот, три месеци пред истекот на мандатот на постојниот директор, донесува одлука управниот одбор да објави јавен оглас за избор на директор.

(2) Во објавениот јавен оглас се утврдуваат условите кои треба да ги исполнува кандидатот за директор, потребната документација, времето на траење на јавниот оглас и рокот во кој ќе се изврши изборот.

(3) Пријавените кандидати ги доставуваат потребните документи согласно со огласот до управниот одбор.

(4) Пристигнатите документи ги прегледува тричлена комисија избрана од управниот одбор чиј состав и надлежност се утврдува со статутот на јавната установа.

(5) Комисијата е должна во рок од пет дена по завршувањето на огласот да ги разгледа пристигнатите документи.

(6) На кандидатите кои не ги исполнуваат условите предвидени во огласот им се враќаат документите со образложение.

(7) Управниот одбор може да побара дополнителни документи од кандидатите кои ги исполнуваат условите, согласно со одредбите во статутот на установата.

(8) Управниот одбор врши интервју со кандидатите кои ги исполнуваат условите.

(9) Управниот одбор во рок од седум дена од извршениот разговор со кандидатите на градоначалникот му предлага еден кандидат за избор на директор.

(10) Градоначалникот во рок од 15 дена од денот на добивањето на предлогот врши избор на директор.

(11) Доколку градоначалникот во рокот утврден во ставот (10) на овој член не избере директор е должен во рок од три дена да го извести управниот одбор.

(12) Управниот одбор во рок од седум дена од денот на приемот на известувањето на градоначалникот му предлага еден кандидат за избор на директор.

(13) Градоначалникот е должен во рок од пет дена од денот на добивањето на предлогот да го избере кандидатот предложен од управниот одбор.

(14) Кандидатите кои не се избрани, во рок од осум дена од денот на приемот на одлуката на градоначалникот, имаат право на жалба во однос на спроведувањето на постапката на избор до Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен.

(15) Против одлуката на Комисијата од ставот (14) на овој член кандидатот има право да поведе управен спор.

Член 124

Директорот на јавна установа за деца може да биде разрешен:

- на лично барање,
- ако не го спроведува законот и општите акти донесени согласно со закон,
- ако не ја остварува годишната програма за работа на установата,
- ако по негова вина е нанесена штета на децата, на нивните родители или старатели, на установата, на основачот или на државата,
- ако дозволи исплаќање на средства кои не се утврдени во годишниот финансиски план на установата,
- ако дозволи организирање на дејноста спротивно на закон, општите акти донесени согласно со закон и годишната програма за работа и
- во други случаи утврдени со закон.

Член 125

(1) Доколку постојат одредени сознанија за постапување на директорот согласно со одредбите од членот 124 алинеи 2, 3, 4, 5 и 6 од овој закон управниот одбор на јавната установа основана од општината и градот Скопје, односно управниот одбор на јавната детска градинка/јавниот центар за ран детски развој, свикува седница на која се донесува заклучок во писмена форма кој се доставува до директорот.

(2) Директорот има право во рок од седум дена од приемот да се изјасни за наводите во заклучокот.

(3) Доколку управниот одбор на установата од ставот (1) на овој член не го прифати изјаснувањето на директорот, свикува седница во рок од три дена и во присуство на претставник од научна или специјализирана стручна установа, односно стручен или друг орган кој го определува министерот во зависност од видот на постапувањата од членот 124 алинеи 2, 3, 4, 5 и 6 од овој закон врши ислушување на директорот. Претставникот дава мислење за оправданоста за разрешување на директорот.

(4) Доколку управниот одбор оцени дека е неопходно, во рок од седум дена доставува предлог за разрешување на директорот до градоначалникот.

(5) Градоначалникот е должен во рок од пет дена од денот на добивањето на предлогот од управниот одбор да го разреши директорот.

(6) Разрешениот директор, во рок од 15 дена од денот на приемот на одлуката на

градоначалникот, има право на жалба во однос на спроведувањето на постапката до Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен.

(7) Против одлуката на Комисијата од ставот (6) на овој член, разрешениот директор има право на тужба до надлежниот основен суд.

Член 126

Градоначалникот, во рок од три дена од денот на разрешувањето на директорот, именува вршител на должноста директор од редот на вработените на установата кој ги исполнува условите за директор и кој ги врши работите на директор до именување на нов директор, најмногу до шест месеци од денот на неговото именување.

Член 127

Доколку директорот на јавна установа за деца основана од Владата биде разрешен пред истекот на мандатот или предвременно ќе му престане мандатот, како и во случај кога не е избран директор, министерот именува вршител на должноста директор од редот на вработените на установата кој ги исполнува условите за директор и кој ги врши работите на директор до именување на нов директор, но не подолго од шест месеци од денот на неговото именување.

Член 128

Доколку директорот е разрешен по основ на постапувањата наведени во членот 124 алинеи 2, 3, 4, 5 и 6 од овој закон, на директорот му престанува работниот однос.

Член 129

Раководењето во приватната установа го уредува основачот согласно со закон раководејќи се од принципите и потребите на установата за деца и корисниците на услугите.

3. Стручни органи

Член 130

(1) Стручен орган во јавна установа за деца е стручен совет.

(2) Стручниот совет го сочинуваат вработени кои вршат стручна работа и ја остваруваат дејноста во установата и директорот.

(3) Со стручниот совет раководи директорот.

(4) Стручниот совет:

- утврдува стручни основи за остварување на програмата за работа,

- дава мислење и предлози до директорот во поглед на организацијата за работа и условите за работа,

- именува и разрешува претставник на јавната установа за деца во управниот одбор на јавната установа за деца од редот на вработените кои вршат стручни работи и

- врши и други работи утврдени со статутот.

(5) Во јавната установа за деца може да се формираат и други стручни тела утврдени со статутот на установата.

4. Орган за внатрешна контрола

Член 131

(1) За вршење на внатрешна контрола на работењето на установите за деца основачот формира орган за надзор.

- (2) Органот за надзор го сочинуваат три до пет члена именувани од основачот.
- (3) Членовите на органот за надзор се избираат со мандат во траење од четири години.
- (4) За членови на органот за надзор можат да бидат именувани лица кои немаат засновано работен однос во установата, имаат високо образование и поседуваат знаење и искуство од дејноста на установата.
- (5) Органот за надзор го свикува и со неговата работа раководи претседателот, кој го избираат членовите на органот за надзор од своите редови.
- (6) Органот за надзор своите одлуки ги донесува со мнозинство гласови од вкупниот број членови.

Член 132

- (1) Органот за надзор врши контрола на материјално-финансиското работење на установата, користењето и располагањето на средствата на установата и за наодите доставува извештај до основачот, министерството, управниот одбор и директорот на установата.
- (2) Бројот на членовите на органот за надзор, начинот на работа, условите и начинот на престанок на мандатот на членовите на органот за надзор пред истекот на мандатот се утврдуваат со статутот на установата.

5. Други органи

Член 133

- (1) Во установа за деца задолжително се формира совет на родители.
- (2) Советот на родители го следи, разгледува и дава мислење за остарувањето на дејноста на установата.
- (3) Работата, бројот на членовите, начинот на избор и организацијата на советот на родителите се утврдува со статут.

XI. СТРУЧНИ ЛИЦА ЗА ЗГРИЖУВАЊЕ И ВОСПИТАНИЕ НА ДЕЦА ОД ПРЕДУЧИЛИШНА ВОЗРАСТ И ЗА ОДМОР И РЕКРЕАЦИЈА НА ДЕЦА

Член 134

- (1) Стручните работи во дејноста згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст ги вршат следниве стручни лица:
 - стручни работници (педагог, психолог, социјален работник, дефектолог/специјален едукатор и рехабилитатор, логопед, доктор на медицина и доктор на стоматологија),
 - воспитувачи,
 - негователи и
 - стручни соработници (музички педагог, ликовен педагог, педагог по физичко воспитание, професор по странски јазик и книжевност, виша медицинска сестра и социјален работник).
- (2) Стручни работници можат да бидат дипломиран педагог, дипломиран психолог, дипломиран социјален работник, дипломиран дефектолог/специјален едукатор и рехабилитатор, дипломиран логопед, доктор на медицина и доктор на стоматологија - со стекнати 240 кредити според ЕКТС или завршен VII/1 степен и важечка лиценца за стручен работник.
- (3) Воспитувачи може да бидат дипломиран професор по предучилишно воспитание, дипломиран воспитувач на деца од предучилишна возраст и дипломиран педагог за предучилишно воспитание - со стекнати 240 кредити според ЕКТС или завршено високообразование VII/1 степен или со завршено соодветно вишо образование за воспитувачи и важечка лиценца за воспитувач.

(4) Воспитувач во група со деца со пречки во менталниот развој или телесна попреченост може да биде дипломиран дефектолог/специјален едукатор и рехабилитатор со стекнати 240 кредити според ЕКТС или завршени соодветни студии за работа со деца со пречки во менталниот развој или телесна попреченост - VII/1 степен и важечка лиценца за воспитувач и лице кое ги исполнува условите за воспитувач и завршени специјалистички студии по дефектологија.

(5) Воспитувач за престој на деца на возраст од шест години, односно од поаѓање во основно училиште до десет години возраст може да биде лице кое ги исполнува условите за воспитувач, а може да биде и лице со завршени студии за одделенска настава и завршени специјалистички студии со стекнати 240 кредити според ЕКТС или завршено високо образование VII/1 степен и важечка лиценца за воспитувач.

(6) Неговател може да биде лице со завршено средно четиригодишно образование и важечка лиценца за неговател.

(7) Стручни соработници може да бидат музички педагог, дипломиран ликовен педагог, дипломиран педагог по физичко воспитание, дипломиран професор по странски јазик и книжевност - со стекнати 240 кредити според ЕКТС или завршен VII/1 степен и важечка лиценца за стручен соработник; виша медицинака сестра, дипломирана општа медицинска сестра/ медицински техничар, дипломирана медицинска сестра/медицински техничар - со стекнати 180 кредити според ЕКТС или завршен VI/1 степен и важечка лиценца за стручен соработник и социјален работник и логопед - со стекнати 180 кредити според ЕКТС или завршен VI/1 степен и важечка лиценца за стручен соработник.

(8) Одредени работи од помал обем кои се во функција на згрижувањето и воспитанието на децата, односно на одморот и рекреацијата во јавна установа за деца, по овластување на директорот на јавната установа за деца, без надоместок можат да ги вршат волонтери кои се квалификувани за тој вид на работа или поминале низ обука за вршењена таа работа.

(9) Работите кои можат да се вршат со волонтерска работа, начинот на нивното вршење, покривањето на реалните трошоци, како и потребните квалификации или обука ги утврдува јавната установа за деца.

Член 135

Стручни работи во детска градинка можат да вршат правник и економист со стекнати 240 кредити според ЕКТС или завршено високо образование VII/1 степен или вишо образование.

Член 136

Нега и грижа со децата со специфични потреби попречени во менталниот развој или телесна попреченост можат да вршат и помошници - воспитувачи со четиригодишно средно образование или со више образование кои поседуваат важечка лиценца за неговател.

Член 137

Стручните работи во детското одморалиште во зависност од видот на работите ги вршат вработени со високо образование VII /1 или со стекнати 240 кредити според ЕКТС или со вишо образование.

Член 138

Административните, готварските и техничките работи во установа за деца ги вршат вработени со завршен соодветен степен на стручна подготовка.

Член 139

Видот и степенот на стручната подготовка за вработените од членовите 137 и 138 од овој закон се утврдуваат со актот за внатрешна организација и систематизација на работните места во установата.

Член 140

(1) Вработените во јавна установа за деца кои вршат работи од јавен интерес согласно со овој закон имаат статус на јавни службеници.

(2) Работи од јавен интерес кои ќе ги вршат вработените во јавните установи за деца (детски градинки и центри за ран детски развој) се: згрижувачко-воспитна работа; воспитно-образовна работа; педагошко и психолошки работи; работите на социјална заштита на децата; работите на превентивна здравствена заштита на децата; стручни работи за заштита на децата, како и правни стручни работи, административни, финансиско-сметководствени работи -аналитичко плански и информациски работи.

(3) Работи од јавен интерес кои ќе ги вршат вработените во јавните установи за деца - детски одморалишта се: стручни работи за одмор и рекреација; правни стручни работи, административни, финансиско-сметководствени работи -аналитичко плански и информациски работи.

(4) Вработените во јавна установа за деца кои вршат готварски, помошни и технички работи немаат статус на јавни службеници и во однос на нивните права, обврски и одговорности од работен однос се применуваат одредбите на општите прописи од работните односи.

Член 141

За вработените во јавната установа за деца кои имаат статус на јавни службеници за прашањата кои се однесуваат на вработувањето, правата и должностите, одговорноста, оценувањето, престанокот на вработувањето, заштитата и одлучувањето за правата и обврските на јавниот службеник се применуваат одредбите од овој закон, посебниот закон од соодветната област и прописите кои се однесуваат на јавните службеници.

Член 142

(1) Вработен во установа за деца може да биде лице кое покрај условите утврдени од членовите 134 до 138 од овој закон треба да ги исполнува и следниве услови:

- да е државјанин на Република Македонија,
- да е физички и психички здрав,
- да го познава македонскиот јазик и кирилското писмо,
- да не му е изречена казна забрана за вршење професија, дејност или должност,
- да не му е изречена казна со правосилна судска пресуда со која е осудено за кривично дело за семејно насилство, одземање на малолетно лице, негрижа или злоставување на малолетно лице или родосквернавање, за кривично дело од групата на дела против половата слобода, без оглед на изречената санкција и кај кое во согласност со закон е утврдено дискриминаторско однесување и
- да исполнува и други услови утврдени во актот за внатрешна организација и систематизација на работните места.

(2) Лицата од ставот (1) на овој член кои се вклучени во групите во кои воспитнообразовните активности се изведуваат на јазикот на припадниците на заедниците треба да го познаваат јазикот и писмото на кој се изведува дејноста.

Член 143

(1) За пополнување на слободно работно место за вршење на работи од јавен интерес во јавните установи за деца, директорот на установата донесува одлука за потреба од вработување на јавен службеник.

(2) Со одлуката од ставот (1) на овој член се определува дали пополнувањето на слободното работно место во установата се врши преку вработување на лице по пат на објавување на јавен оглас, објавување на интерен оглас, распоредување од вработените јавни службеници на установата или со преземање на јавен службеник од друга институција, односно со преземање и на вработен од основно училиште со завршен Педагошки факултет - професор за одделенска настава.

(3) Пред донесување на одлуката од ставот (1) на овој член за вработување на воспитувач јавната установа за деца е должна претходно да утврди дали обезбедувањето на потребата од вработен (воспитувач) може да се обезбеди со преземање на вработен од основно училиште во општината и општината во градот Скопје, под условите утврдени со овој закон.

(4) Преземањето од ставот (3) на овој член се врши без огласување со спогодба за преземање меѓу основното училиште и јавната установа за деца врз основа на која се склучува договор за вработување за вршење на работите како воспитувач.

(5) Преземениот вработен од ставот (4) на овој член е должен најдоцна во рок од шест месеци од денот на преземањето да положи испит за јавен службеник.

(6) Доколку пополнувањето на слободното работно место се врши по пат на објавување на јавен оглас, директорот на установата доставува барање до Агенцијата за администрација заради објавување на јавен оглас за вработување.

(7) Објавувањето на огласот од ставот (6) на овој член и спроведувањето на постапката за избор се врши согласно со прописите кои се однесуваат на јавните службеници.

(8) Во случаите кога пополнувањето на слободното работно место се врши по пат на објавување на интерен оглас, интерниот оглас се објавува на веб страницата и на огласната табла на установата. Огласот содржи податоци за работното место кое треба да се пополни и за потребните услови кои треба да ги исполни јавниот службеник согласно со овој закон, актот за внатрешна организација и систематизација на работните места на установата, како и посебните услови утврдени во прописите кои се однесуваат на јавните службеници.

(9) Рокот за пријавување на интерниот оглас не може да биде пократок од пет работни дена од денот на неговото објавување.

(10) За итни и неодложни работи чие вршење не трпи одлагање, работниот однос може да се заснова на определено време и без јавно огласување, но најмногу до 90 дена.

Член 144

(1) Јавен службеник вработен во јавна установа за деца, кој има соодветно образование, потребно работно искуство во струката и ги исполнува и другите услови утврдени во актот за внатрешна организација и систематизација на работните места на установата, по потреба на установата или по негово барање, може да се распореди на друго работно место согласно со актот за внатрешна организација и систематизација на работните места, или да се преземе во друга институција, ако за тоа има согласност на раководните лица на институциите.

(2) Вработен кој нема статус на јавен службеник, а има соодветно образование, потребно работно искуство и ги исполнува и другите услови утврдени во актот за внатрешна организација и систематизација на работните места на установата, по потреба или по негово барање, може да биде преземен или распореден на работното место со соодветно звање во установата и да се стекне со статус на јавен службеник.

(3) Вработениот од ставот (2) на овој член е должен во рок од шест месеци од денот на неговото преземање или распоредување да положи испит за јавен службеник.

(4) Лицата кои за прв пат се вработуваат во јавната установа за деца за вршење на работи од јавен интерес и лицата кои се вработуваат на повисоко работно место од претходното во установата, задолжително извршуваат пробна работа. Пробната работа за избраниот кандидат за јавен службеник со високо и повеќе образование трае 12 месеци, а за избраниот кандидат со средно образование и лицето кое се вработува на повисоко работно место од претходното, пробната работа трае шест месеци.

(5) На начинот на вршење на пробната работа и вработувањето на избраните лица од ставот (4) на овој член се применуваат одредбите утврдени во прописите кои се однесуваат на јавните службеници.

Член 145

(1) Вработените во установа за деца, физичко лице кое врши професионална дејност и лицата вработени кај агенциите за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст кои се во непосреден контакт со децата или храната, мораат да бидат прегледани преку систематски прегледи еднаш годишно.

(2) На вработен кој е во непосреден контакт со децата и храната, а во текот на работниот однос се утврди дека боледува од заразна болест, душевна болест, болести на зависностите (алкохолизам, наркоманија и користење на други психотропни супстанции и прекурзори) му престанува работниот однос.

(3) Утврдувањето на психофизичките способности на вработените од ставот (2) на овој член, односно заболеноста од одредени заразни болести, душевни болести, болести на зависностите (алкохолизам, наркоманија и користење на други психотропни супстанции и прекурзори) се врши согласно со Законот за здравствена заштита.

Член 146

(1) Вработените во установа за деца во текот на својот работен век се должни перманентно стручно да се усовршуваат во согласност со потребите на установата за деца.

(2) Начинот на стручното усовршување на вработените во установите за деца го пропишува министерот.

Член 147

(1) Стручните работници, воспитувачите и стручните соработници во јавните детски градинки напредуваат во звања.

(2) Стручните кадри од ставот (1) на овој член кои за прв пат се вработуваат во јавна детска градинка се со звање стручен работник, воспитувач и стручен соработник.

(3) Стручниот работник во јавна детска градинка може да напредува во звањата стручен работник - ментор и стручен работник - советник.

(4) Воспитувачот во јавна детска градинка може да напредува во звањата воспитувач - ментор и воспитувач - советник.

(5) Стручниот соработник во јавна детска градинка може да напредува во звањата стручен соработник - ментор и стручен соработник - советник.

Член 148

(1) За негователите, воспитувачите, стручните работници и стручните соработници кои во остварувањето на згрижувачката, воспитно-образовната, здравствената и социјалната работа не покажуваат задоволителни резултати

органот, односно институцијата или установата која врши надзор согласно со овој закон и советот на родители на јавната детска градинка/јавен центар за ран детски развој може да покренат иницијатива до управниот одбор за преиспитување на нивната способност за реализација на работните обврски.

(2) Иницијативата од ставот (1) на овој член мора да содржи образложение на причините поради кои се покренува.

(3) Доколку ја прифати иницијативата од ставот (1) на овој член, управниот одбор до директорот поднесува предлог за поведување на постапка за утврдување на дисциплинска одговорност на лицата од ставот (1) на овој член.

(4) Дисциплинската постапка во случаите од ставот (3) на овој член се спроведува, согласно со одредбите на прописите кои се однесуваат на јавните службеници.

Член 149

(1) При промени во обемот на работа во јавна установа за деца што се јавуваат поради промените во програмите, организацијата на работа, бројот на групите и другите промени, работниот однос на вработените може да се промени од работен однос на неопределено време со полно работно време, во работен однос на неопределено време со пократко од полното работно време и обратно.

(2) Вработените вработени на неопределено работно време при промена на обемот на работа во установата за деца поради причините од ставот (1) на овој член од една установа за деца може да се распореди во друга установа за деца.

(3) Во случаите од ставовите (1) и (2) на овој член установата склучува нов договор за вработување со вработениот.

Член 150

Јавниот службеник во јавната установа за деца лично е одговорен за вршењето на работите и работните задачи од работното место.

Член 151

(1) Секој јавен службеник и друго лице, во согласност со закон, има право да поднесе иницијатива за покренување на дисциплинска постапка против јавен службеник во јавната установа за деца која треба да биде образложена.

(2) Предлог за покренување на дисциплинска постапка против јавниот службеник поднесува непосредно претпоставениот јавен службеник, односно одговорниот службеник или директорот на јавната установа за деца.

Член 152

(1) Предлог за поведување на постапка за утврдување на дисциплинска одговорност по правило ги содржи следниве елементи:

- лично име на јавниот службеник за кого се поднесува предлогот за поведување на постапка за утврдување на дисциплинска одговорност,
- работно место на кое е распореден јавниот службеник за кого се поднесува предлогот,
- опис на дејствието/та со кое е извршено кршење на работниот ред и дисциплина или неисполнување на работните обврски,
- наведување на квалификација на дејствието од алинеја 3 на овој став со конкретно наведување дали тоа според оценка претставува полесно, односно потешко кршење на работниот ред и дисциплина или неисполнување на работните обврски,
- време, начин и место на вршење на дејствието со кое е извршено кршењето на работниот ред и дисциплина и неисполнување на работните обврски,
- последици што настанале на работниот ред и дисциплина и неисполнување на работните обврски,

- наведување на доказ/и од кои се потврдува таквото однесување, односно доказ што е во прилог на фактот дека е извршено комплетно дејствие (службена белешка, писмен извештај, информација, пријави, изјави од сведоци и слично),
 - наведување на лично име на лице кое може да биде повикано во својство на сведок,
 - податок дали јавниот службеник за кого се поднесува предлогот дотогаш одговарал за кршење на работниот ред и дисциплина или неисполнување на работните обврски во јавната установа за деца и
 - податок во врска со претходни наградувања на јавниот службеник.
- (2) Во прилог на предлогот од ставот (1) на овој член се доставуваат доказите што се наведени и други документи што според оценка на предлагачот се од значење за конкретниот случај.

Член 153

- (1) Директорот на јавната установа за деца формира комисија за водење на дисциплинска постапка за дисциплински престап во рок од осум дена од денот на поднесувањето на предлогот за покренување на дисциплинска постапка.
- (2) Комисијата од ставот (1) на овој член е составена од три члена и тоа еден непосредно претпоставен јавен службеник, односно одговорен јавен службеник и двајца јавни службеници од кои еден со истата група на звања како и јавниот службеник против кого се води дисциплинската постапка. Членовите на комисијата имаат заменици.
- (3) Претседателот на комисијата од ставот (1) на овој член е од редот на непосредно претпоставените јавни службеници, односно одговорни јавни службеници.
- (4) Комисијата од ставот (1) на овој член, по спроведената дисциплинска постапка, му предлага соодветна дисциплинска мерка на директорот на јавната установа за деца.
- (5) Ако комисијата од ставот (1) на овој член утврди дека јавниот службеник не е одговорен или не се исполнети условите за донесување на решенија за изрекување на дисциплинска мерка му предлага на директорот да го отфрли предлогот, односно да ја запре постапката.

Член 154

- (1) Дисциплинските мерки против јавниот службеник во јавната установа за деца ги изрекува директорот на установата, а по претходен писмен извештај од непосредно претпоставениот јавен службеник.
- (2) Пред изрекување на дисциплинската мерка јавниот службеник се известува писмено за наводите на извештајот од ставот (1) на овој член што постојат против него и има право да даде уснен или писмен одговор во рок кој не може да биде пократок од осум дена.
- (3) Доколку јавниот службеник не сака да го прими известувањето за наводите во извештајот од ставот (1) на овој член во рок од три дена, истото ќе биде објавено на огласната табла во седиштето на јавната установа за деца.
- (4) Директорот на јавната установа за деца во рок од 60 дена од денот на започнувањето на постапката донесува решение за изрекување на дисциплинска мерка.

Член 155

Против решението за изрекување на дисциплинска мерка, јавниот службеник во јавната установа за деца има право на жалба во рок од осум дена од денот на приемот на решението до Агенцијата за администрација.

Член 156

(1) Јавниот службеник во јавната установа за деца е одговорен за штетата која на работа или во врска со работата намерно или од крајна небрежност ја предизвикал на установата.

(2) Директорот на установата формира комисија за утврдување на материјална одговорност на јавниот службеник.

(3) Комисијата од ставот (2) на овој член е составена од претседател и два члена од кои еден е јавен службеник, а еден е претставник на синдикатот и нивни заменици. Претседателот на комисијата е непосредно претпоставен јавен службеник, односно одговорен јавен службеник или јавен службеник кој не е со пониско звање од звањето на јавниот службеник против кој се води постапка за материјална одговорност.

(4) Комисијата од ставот (2) на овој член ја утврдува материјалната одговорност за постоење на сторена материјална штета, нејзината висина и начинот на сторување, кој ја предизвикал штетата и кој ќе ја надомести.

(5) Комисијата од ставот (2) на овој член за утврдената фактичка состојба поднесува извештај врз основа на кој директорот на установата донесува решение за надоместок на штета.

Член 157

Предлог за покренување на постапка за утврдување на материјална одговорност против јавниот службеник во јавната установа за деца поднесува непосредно претпоставениот јавен службеник или директорот на установата.

Член 158

Против решението од членот 156 став (5) од овој закон јавниот службеник во јавната установа за деца има право да изјави жалба до Агенцијата за администрација во рок од осум дена од денот на врачувањето на решението.

Член 159

Јавниот службеник во јавната установа за деца врз основа на континуирано следење на работењето се оценува од непосредно претпоставениот јавен службеник во установата, односно од одговорниот јавен службеник.

Член 160

Оценувањето на јавниот службеник во јавната установа за деца се врши со цел да се добие реална слика за стручноста, квалитетот, ефикасноста и ефективноста во извршувањето на работи од јавен интерес утврдени со закон.

Член 161

Оценувањето на јавниот службеник во јавната установа за деца се врши врз основа на податоците за резултатите од работата и личните квалитети имајќи ги предвид податоците за обуките, наградите, дисциплинските мерки и отсуствата во претходната година.

Член 162

При оценување на резултатите од работата се врши оценување на познавање и примена на прописите и практиките, остварување на работните цели, навремено извршување на работата, квалитетно извршување на работата и организирање на работата во јавната установа за деца.

Член 163

При оценување на личните квалитети се врши оценување на креативноста, иницијативноста и заинтересираноста за работата, способноста за тимска работа,

способноста за работа под притисок и комуникациските вештини.

Член 164

Оценувањето се врши на објективен и непристрасен начин, без влијание и притисок од непосредни претпоставени јавни службеници во јавната установа за деца врз оценувачот.

Член 165

Оценувањето се врши како шестмесечен континуиран процес на вреднување на резултатите од работата и личните квалитети на оценуваниот, кој опфаќа:

- утврдување на работни цели и активности,
- следење и прибирање на податоците во работењето на јавниот службеник во јавната установа,
- давање инструкции и совети за подобрување на работењето и
- интервју со јавниот службеник.

Член 166

(1) Оценувачот во текот на периодот на оценување постојано ја следи работата на јавниот службеник во установата и прибира податоци што се од суштествено значење за оценувањето.

(2) Следењето и прибирањето на податоците подразбира проверка и евидентирање на квалитетот и квантитетот во остварување на работните задачи.

(3) При следењето на работата, оценувачот постојано го мотивира јавниот службеник во установата и му дава инструкции и совети за подобрување на работењето, му укажува на конкретни детали во работата, на постапките што водат кон успешно работење и на недостатоците во неговото работење.

Член 167

При оценувањето на работата на јавниот службеник во установата се применува образецот за оценување на јавниот службеник пропишан согласно со прописите кои се однесуваат на јавните службеници.

XII. ОРГАНИЗАЦИЈА И СОДРЖИНА НА ДЕЈНОСТА НА УСТАНОВИТЕ ЗА ЗГРИЖУВАЊЕ И ВОСПИТАНИЕ НА ДЕЦА ОД ПРЕДУЧИЛИШНА ВОЗРАСТ

Член 168

(1) Предучилишното воспитување како интегрален дел од системот за згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст се остварува преку годишна програма за работа на установите за деца кои вршат работи поврзани со згрижување и воспитување на деца од предучилишна возраст.

(2) Годишната програма за работа особено содржи: организација и работно време на градинката, односно на центарот за ран детски развој, програмите на детската градинка, односно на центарот за ран детски развој, распоредување на децата во групи, работата на директорот и стручните и други работници, соработка со родителите, соработка со воспитно- образовни, спортски, здравствени, културни, научни и други установи, фондации, здруженија, активности за вклучување на децата во градинка, односно во центар за ран детски развој, перманентно стручно усовршување на вработените, работа на стручните органи и други работи за остварување на дејноста.

(3) Годишната програма за работа се донесува најдоцна до 30 септември во тековната година за наредната година.

(4) Годишната програма за работа ја подготвуваат стручните органи на правните лица кои вршат дејност во рамките на системот за згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст, врз основа на мислење од советот на родители.

(5) Воспитната - образовната работа во детска градинка, односно во центар за ран детски развој се изведува според програма за рано учење и развој базирана врз Стандарди за рано учење и развој, која ја изготвува Бирото за развој на образованието, а ја донесува министерот.

(6) Со програмата за рано учење и развој од ставот (5) на овој член се уредуваат особено теоретските основи и принципи, целите на програмата, примери на активности, очекувани резултати и соработка со родителите.

(7) Програмата за рано учење и развој од ставот (5) на овој член треба да е во согласност со развојните капацитети на децата од предучилишна возраст, да се базира врз потребите и интересите за рано учење и развој на децата и да е насочена кон целосно постигнување на развојните потенцијали кај секое дете, вклучувајќи ги и децата со посебни потреби за рано учење согласно со Стандардите за рано учење и развој.

(8) Програмата од ставот (5) на овој член се менува согласно со резултатите од следењето и вреднувањето на развојните постигнувања кај децата базирани врз Стандардите за рано учење и развој.

(9) Во детска градинка и центар за ран детски развој се организираат и други институционални активности за задоволување на специфичните интереси и потреби на детето во насока на јакнење на личноста на детето со развивање на неговите телесни, интелектуални, културни и други способности, кои се остваруваат согласно со посебни програми кои ги донесува директорот на детската градинка по предлог на стручниот тим, а ги одобрува управниот одбор на градинката, односно на центарот за ран детски развој.

(10) Институционалните активности од ставот (9) на овој член се специјализирани програми и се реализираат согласно со можностите на установите за деца кои вршат дејност во рамките на системот за згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст и во согласност со потребите и интересите на децата и родителите, како и единиците на локалната самоуправа.

(11) Основачот на приватна детска градинка може да изготви и своја програма за згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст, која се одобрува од министерот, по претходно прибавено мислење од Бирото за развој на образованието.

(12) Кога во приватна детска градинка/центар за ран детски развој воспитнообразовната работа се одвива според посебните педагошки и други принципи и начела Steiner, Decroly, Montessori и друго, министерот дава позитивно мислење, по претходно утврдување на признаеноста на програмата од соодветна меѓународна организација од страна на Бирото за развој на образованието.

Член 169

(1) Во состав на јавна детска градинка/јавен центар за ран детски развој може да се формира советувалиште за деца и родители.

(2) Поблиските критериуми за формирање и работа на советувалиштето ги пропишува министерот.

Член 170

(1) Педагошко-методска практика на студентите се изведува во јавна детска градинка/јавен центар за ран детски развој, како и во детска градинка во склоп на високообразовна институција за образование на стручен кадар за предучилишно воспитание во функција на поуспешно реализирање на практичната деност на факултетот.

(2) Начинот на работа и обезбедување на услови за остварување на педагошко-методската практика на студентите од соодветните студии за предучилишно воспитание и други соодветни факултети од ставот (1) на овој член го пропишува министерот.

Член 171

(1) Во јавна детска градинка/јавен центар за ран детски развој може да се согледуваат можности за воведување на нови воспитно-образовни содржини, форми, методи и средства.

(2) Јавната детска градинка/јавен центар за ран детски развој во која ќе се согледуваат можностите од ставот (1) на овој член ја определува министерот.

Член 172

(1) Детската градинка/центар за ран детски развој заради зачувување и унапредување на здравјето на децата ја следи дневната здравствена состојба на децата, соработува со установи надлежни за здравствена заштита на децата и спроведува превентивни мерки за заштита на здравјето на децата.

(2) Детската градинка/центар за ран детски развој има обврска во случај на појава на нарушување на нормалната здравствена состојба да го извести родителот на детето, а во случај на поголем број на заболени деца, веднаш да ги извести надлежната здравствена установа и министерството.

Член 173

(1) Во установа за деца се употребуваат прирачници како воспитно-образовни материјали за реализација на активностите од страна на згрижувачко воспитниот кадар, како и детски списанија кои се во функција на истите активности.

(2) Припадниците на заедниците кои воспитно-образовните активности ги изведуваат на јазикот на припадниците на другите заедници, употребуваат прирачници и детски списанија на јазикот на соодветната заедница.

(3) Решение за одобрување и употреба на прирачниците и детските списанија донесува министерот, по претходно мислење на Педагошката служба.

Член 174

(1) Установата која врши дејност во рамките на системот за згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст има развоен план.

(2) Развојниот план на установата е стратешки план за развој кој ги содржи приоритетите за остварување на дејноста на установата која врши дејност во системот за згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст, планот и носителите на активности.

(3) Развојниот план го изработува органот на раководење за период од три до пет години, а го усвојува управниот одбор.

(4) Индикаторите за вреднување на успехот на планираните активности од развојниот план од ставот (1) на овој член ги пропишува министерот.

XIII. КОМИСИЈА ЗА ЛИЦЕНЦИРАЊЕ НА СТРУЧНИ ЛИЦА ВО СИСТЕМОТ ЗА ЗГРИЖУВАЊЕ И ВОСПИТАНИЕ НА ДЕЦА ОД ПРЕДУЧИЛИШНА ВОЗРАСТ И НА ДИРЕКТОРИ НА УСТАНОВИ ЗА ДЕЦА

Член 175

Министерството формира комисија за издавање, обновување, продолжување и одземање на лиценци за работа на лица кои се вклучени во системот за згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст, на директори на

установи за деца, како и на лица кои се заинтересирани да се вклучат во системот за згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст.

Член 176

Комисијата од членот 175 од овој закон е составена од 13 члена и тоа од Министерството за труд и социјална политика - четири члена, Министерството за образование и наука - два члена, Министерството за финансии - еден член, Медицинскиот факултет - еден член, Бирото за развој на образованието - два члена и од факултети и институти за општествено-хуманистички науки - три члена.

Член 177

(1) Комисијата од членот 175 од овој закон врши лиценцирање на директори на установи за деца; стручни работници, стручни соработници, воспитувачи и негователи во установи за згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст; физички лица кои вршат одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст во сопствениот дом и во домот на родителите на детето; лица вработени во агенциите за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст, како и на лица кои се заинтересирани да се вклучат во системот за згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст.

(2) Комисијата за лиценцирање врши проверка на примената на стручните знаења.

(3) Министерот на предлог на Комисијата за лиценцирање издава, обновува, продолжува и одзема лиценци за работа на лицата од ставот (1) на овој член.

(4) Против одлуката на министерот за издадена, продолжена, обновена и одземена лиценца за работа, може да се изјави жалба до Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен.

Член 178

(1) Министерот ги издава следниве видови на лиценци за работа:

- лиценца за стручен работник,
- лиценца за стручен соработник,
- лиценца за воспитувач,
- лиценца за неговател и
- лиценца за директор.

(2) Лицата од членот 177 став (1) од овој закон можат да се стекнат со соодветна лиценца за работа од ставот (1) на овој член ако имаат:

1) лиценца за стручен работник диплома за завршено соодветно образование од членот 134 став (2) од овој закон и ако успешно ја поминале проверката на примената на стручното знаење од Комисијата за лиценцирање;

2) лиценца за стручен соработник диплома за завршено соодветно образование од членот 134 став (7) од овој закон и ако успешно ја поминале проверката на примената на стручното знаење од Комисијата за лиценцирање;

3) лиценца за воспитувач диплома за завршено соодветно образование од членот 134 ставови (3), (4) и (5) од овој закон и ако успешно ја поминале проверката на примената на стручното знаење од Комисијата за лиценцирање и

4) лиценца за неговател диплома за завршено четиригодишно средно образование и ако успешно ја поминале проверката на примената на стручното знаење од Комисијата за лиценцирање.

(3) Со лиценцата за неговател од ставот (1) алинеја 4 на овој член се стекнуваат и физички лица за вршење одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на деца како професионална дејност од членот 87 став (3) од овој закон, ако успешно ја поминале проверката на примената на стручното знаење

од Комисијата за лиценцирање, како и за вработени, односно ангажирани лица во агенција за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст, ако имаат завршено најмалку средно образование и ако успешно ја поминале проверката на примената на стручното знаење од Комисијата за лиценцирање.

(4) Директорите на установите за деца, како и заинтересираните лица за стекнување на лиценца за директор на установа за деца може да се стекнат со лиценца за работа ако имаат:

- диплома за завршено соодветно високо образование од членот 120 став (2), односно од членот 120 став (3) од овој закон, во зависност од видот на дејноста на установата за деца и

- обука за директор од најмалку 40 часа спроведена согласно со Програмата за работа на Комисијата за лиценцирање.

(5) Лиценците од ставовите (2), (3) и (4) на овој член се издаваат за период од пет години.

Член 179

На лицето од членот 177 став (1) од овој закон може да му се продолжи (обнови) лиценцата за работа ако во периодот на важноста на лиценцата посетил најмалку 40 часа едукација за директор на установа за деца; 20 часа едукација за стручен работник, стручен соработник и воспитувач; 10 часа едукација за неговател, за физичко лице кое врши одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст во сопствениот дом и во домот на родителите на детето и лице вработено, односно ангажирано во агенциите за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст спроведена согласно со Програмата за работа на Комисијата за лиценцирање и ако по извршената проверка Комисијата за лиценцирање констатира дека лицето успешно го применува стручното знаење.

Член 180

На лицето од членот 177 став (1) од овој закон му се одзема лиценцата за работа, доколку:

- Комисијата за лиценцирање по извршената проверка констатира дека лицето не го применува стручното знаење,

- му е одземена или ограничена деловната способност,

- му е изречена казна забрана за вршење професија, дејност или должност и

- му е изречена казна со правосилна судска пресуда со која е осудено за кривично дело за семејно насилство, одземање на малолетно лице, негрижа или злоставување на малолетно лице или родосквернавање, за кривично дело од групата на дела против половата слобода, без оглед на изречената санкција и кај кое во согласност со закон е утврдено дискриминаторско однесување.

Член 181

Стручното лице најмалку три месеци пред истекот на важноста на лиценцата за работа поднесува барање пред Комисијата за лиценцирање за обновување, односно продолжување на лиценцата за работа.

Член 182

(1) Комисијата за лиценцирање донесува програма и деловник за работа.

(2) Комисијата за лиценцирање донесува Кодекс за стручните лица во системот за згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст.

(3) Трошокот за издавање, продолжување и обновување на лиценцата за работа е на товар на стручното лице и е во висина од 1.400 денари за директор, 950 денари за стручен работник, стручен соработник и воспитувач, 450 денари за неговател, за физичко лице кое врши одредени работи од дејноста згрижување и

воспитание на деца од предучилишна возраст во сопствениот дом и во домот на родителите на детето и лице вработено, односно агажирано во агенциите за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст, усогласени со порастот на трошоците на живот за претходната година, објавени од Државниот завод за статистика во јануари за тековната година.

(4) Трошокот за издавање, продолжување и обновување на лиценцата за работа на лица кои се заинтересирани да се вклучат во системот за згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст е соодветен на висините утврдени во ставот (3) на овој член во зависност од видот на лиценцата.

(5) Начинот за издавање, продолжување, обновување и одземање на лиценцата за работа на лицата од членот 177 став (1) од овој закон, начинот на спроведување на обуките, како и формата и содржината на образецот на лиценцата за работа ги пропишува министерот.

XIV. ФИНАНСИРАЊЕ НА СИСТЕМОТ ЗА ЗАШТИТА НА ДЕЦАТА

Член 183

(1) Средства за финансирање на заштитата на деца се обезбедуваат од Буџетот на Република Македонија.

(2) Со средствата од ставот (1) на овој член се финансираат:

- правата за заштита на децата,
- дејноста на јавните установи за деца основани од Владата,
- изградба, одржување и опремување на објектите на јавните установи за деца основани од Владата и
- програмски активности во одредени облици на унапредување и развој на дејноста и друго.

(3) Со средствата за финансирање на заштитата на децата управува и располага министерството.

(4) Распределбата на средствата на јавните установи за деца основани од Владата ги врши министерот со решение.

(5) Поблиските критериуми и начинот на распределба на средствата по корисници од ставот (4) на овој член ги пропишува министерот.

(6) Министерот може со решение да го запре и да бара враќање на доделените средства ако истите се користат спротивно на намената за која се дадени.

(7) Средства за финансирање на заштитата на децата се обезбедуваат и од буџетот на општината, буџетите на општините во градот Скопје и буџетот на градот Скопје во согласност со одредбите од овој закон.

(8) Со средствата од буџетот на општината и буџетот на градот Скопје се финансираат:

- дејноста на јавните детски одморалишта основани од општината и градот Скопје,
- изградба, одржување и опремување на објектите на јавните детски одморалишта и
- програмски активности во одредени облици за унапредување и развој на дејноста и друго.

(9) Со средствата од буџетот на општината и буџетите на општините во градот Скопје се финансираат:

- дејноста на јавните детски градинки/јавните центри за ран детски развој,
- изградба, одржување и опремување на објектите на јавните детски градинки и
- програмски активности во одредени облици за унапредување и развој на дејноста и друго.

Член 184

(1) Средствата од Буџетот на Република Македонија за финансирање за заштитата на децата се обезбедуваат врз основа на програмата за развој на дејноста за заштитата на децата.

(2) Средства од буџетот на општината, буџетите на општините во градот Скопје и буџетот на градот Скопје за финансирање на заштитата на децата се обезбедуваат врз основа на развојната програма за заштита на децата на општината, општината во градот Скопје и на градот Скопје во постапка утврдена со Законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа и со овој закон.

(3) Средствата за финансирање на јавните детски градинки се обезбедуваат од Буџетот на Република Македонија на начин и постапка утврдени со закон.

(4) Средствата од ставот (3) на овој член се распределуваат на општините и на општините во градот Скопје по пат на блок дотации согласно со закон.

(5) Општината и општината во градот Скопје средствата од ставот (4) на овој член ги распределува на јавните детски градинки на своето подрачје за обезбедување на реализација на згрижувањето и воспитанието на децата од предучилишна возраст во согласност со утврдените стандарди и нормативи за вршење на дејноста, во согласност со овој закон.

(6) Општината и општината во градот Скопје може да ја дополни добиената блок дотација за подигнување на стандардот и квалитетот на објектите и услугите на јавните детски градинки со средства од сопствени извори од буџетот на општината и буџетот на општината во градот Скопје.

Член 185

(1) Средствата за финансирање за заштитата на децата може да се обезбедуваат и од фондации, подароци, легати, завештанија, средства по основ на солидарност во пари и натура и други извори во согласност со закон.

(2) Средствата од ставот (1) на овој член се користат наменски.

Член 186

(1) Јавната установа за деца може да обезбедува средства и од:

- корисниците,
- продажба на сопствени производи и услуги и
- други извори согласно со закон.

(2) Јавната установа за деца може да остварува средства и по основ на вршење други облици и форми, односно со вршење на услуги од повисок квалитет од утврдениот со стандардите и нормативите од членот 100 став (3) од овој закон.

(3) Разликата во цената на услугата од повисок квалитет утврдена во ставот (2) на овој член паѓа на товар на родителот - корисник на услугата.

Член 187

(1) Јавната установа за деца со општ акт го уредува начинот на стекнување и распоредување на средствата по основ на вршење на услуги од повисок квалитет и на продажба на сопствени производи.

(2) Јавната установа за деца, средствата стекнати по основот од ставот (1) на овој член ги издвојува на посебна сметка за сопствени приходи.

(3) На актот од ставот (1) на овој член согласноста дава министерството за јавна установа за деца основана од Владата, а советот на општината и на градот Скопје за јавната установа за деца основана од општината и градот Скопје, односно советот на општината и на општината во градот Скопје за јавна детска градинка.

Член 188

Приватната установа за деца остварува приходи од:

- наплата на услуги од корисниците и
- други извори согласно со закон.

Член 189

Физичко лице кое самостојно врши одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на деца како професионална дејност и агенцијата за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст согласно со членовите 75 и 84 од овој закон, остваруваат приходи од наплата на услуги од корисниците.

Член 190

Јавна установа за деца стекнува средства за работа со извршување на годишната програма за работа во која е утврден видот, обемот, содржината и квалитетот на услугите, како и врз основа на утврдените поединечни цени.

Член 191

(1) Цените на услугите што ги дава јавната установа за деца основана од Владата и износот на надоместок на трошоците за престој во установа за деца што паѓа на товар на родителите чии деца ги користат нивните услуги, ги утврдува министерот.

(2) Цените на услугите што ги дава јавната установа за деца основана од општината и градот Скопје, односно од општината и општината во градот Скопје и износот на надоместок на трошоците за престој во јавната установа за деца што паѓа на товар на родителите чии деца ги користат нивните услуги, ги утврдува советот на основачот на предлог на управниот одбор на јавната установа за деца.

(3) Основа за уплата на родителите е цената на програмата во која е вклучено детето.

(4) Со стандардите и нормативите за вршење на дејноста ќе се утврдат нормативи, мерила и критериуми за утврдување на надоместок - цена на услугите на јавната установа за деца.

(5) Цените на услугите за квалитетот повисок од утврдениот со стандардите и нормативите ги определува установата за деца со претходна согласност на министерот за јавна установа за деца основана од Владата, а советот на општината и на градот Скопје за јавна установа за деца основана од општината и градот Скопје, односно советот на општината и на општината во градот Скопје.

(6) Цените на услугите во приватните установи за деца ги определува основачот.

(7) Цените на услугите кои ги даваат физичките лица кои вршат работи од дејноста згрижување и воспитание на деца како професионална дејност ги определува физичкото лице.

(8) Цените на услугите кои ги даваат агенциите за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст ги определува основачот.

Член 192

(1) Министерството во јавната установа за деца врши контрола на податоците кои јавната установа ги доставува до министерството, како и на законитоста и правилноста на користењето на средствата од Буџетот на Република Македонија и средствата обезбедени од други извори.

(2) Советот на општината и советот на градот Скопје, односно советот на општината и советот на општината во градот Скопје врши контрола на законитоста и правилноста на користењето на средствата од буџетот на основачот на јавната установа за деца и средствата обезбедени од други извори.

XV. РЕГИСТАР НА ПРАВНИ ЛИЦА И ФИЗИЧКИ ЛИЦА КОИ ВРШАТ ДЕЈНОСТ ВО РАМКИТЕ НА СИСТЕМОТ ЗА ЗГРИЖУВАЊЕ И ВОСПИТАНИЕ НА ДЕЦА ОД ПРЕДУЧИЛИШНА ВОЗРАСТ, НА УСТАНОВИ ЗА ОДМОР И РЕКРЕАЦИЈА НА ДЕЦА И НА ЛИЦЕНЦИ ЗА РАБОТА И ДРУГИ ЕВИДЕНЦИИ

Член 193

(1) Министерството ги води следниве видови на регистри:

- 1) Централен регистар на установи за деца;
 - 2) Регистар на агенции за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст;
 - 3) Регистар на физички лица кои самостојно вршат одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на деца како професионална дејност и
 - 4) Регистар на издадени, обновени, продолжени и одземени лиценци за работа.
- (2) Регистрите од ставот (1) на овој член претставуваат единствена база на податоци за правни лица и физички лица кои вршат дејност во рамките на системот за згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст и на установи за одмор и рекреација на деца, како и на податоци за лиценци за работа.
- (3) Општината и општината во градот Скопје за своето подрачје водат регистар за јавните установи за деца основани од општината и општината во градот Скопје и податоците од извршениот упис во регистарот ги доставуваат до министерството.
- (4) Општината и градот Скопје за своето подрачје водат регистар за јавните установи за деца основани од општината и градот Скопје и податоците од извршениот упис во регистарот ги доставуваат до министерството.
- (5) Агенциите за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст и физичките лица кои самостојно вршат одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на деца како професионална дејност доставуваат соодветни податоци и документација за запишување во регистарите од ставот (1) точки 2 и 3 на овој член.
- (6) Формата, содржината и начинот на водење на регистрите од ставовите (1), (3), (4) и (5) на овој член ги пропишува министерот.

Член 194

- (1) Податоците што се внесуваат во регистрите претставуваат класифицирани информации со степен на тајност определен согласно со закон.
- (2) Како класифицирани информации со степен на тајност определен согласно со закон, во смисла на овој закон, се сметаат поединечните податоци за правни лица и физички лица кои вршат дејност во рамките на системот за згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст што се внесуваат во регистарот.

Член 195

- (1) Во установа за деца се води евиденција и документација.
- (2) Евиденција и документација се води и за правата за заштита на децата.
- (3) Начинот на водењето на евиденцијата и документацијата, како и содржината и формата на евиденцијата и документацијата ги пропишува министерот.
- (4) Во детската градинка/центар за ран детски развој се води педагошка документација и педагошка евиденција за воспитно-образовните активности.
- (5) Педагошката документација, во смисла на овој закон, ја опфаќа главната книга на децата и претставува документ од трајна вредност.
- (6) Педагошката евиденција опфаќа дневник за работа на градинката/центар за ран детски развој, дневник за работа на воспитната група, планирање и подготвување на воспитно-образовната работа и досие на детето и истите се водат во хартиена и електронска форма.

(7) Педагошката документација во детската градинка се води на македонски јазик со употреба на кирилското писмо.

(8) За припадниците на заедниците кои воспитно-образовните активности ги изведуваат на јазикот на соодветната заедница, педагошката документација се води на македонски јазик со употреба на неговото кирилско писмо и на јазикот и на писмото на кој се изведува воспитно-образовна активност.

(9) Дневникот за работа се води на јазикот и писмото на кој се изведува воспитнообразовна активност.

(10) Формата, содржината и начинот на водењето на педагошката документација и евиденција ги пропишува министерот.

Член 196

(1) Објект или дел од објект на јавна установа за деца со или без опрема може да биде дадено под закуп согласно со закон при што не смее да биде нарушена основната намена и функцијата на објектот во периодот на траење на закупот.

(2) Договорот за закуп го склучува министерот за јавна установа за деца основана од Владата, градоначалникот на општината и градоначалникот на градот Скопје за јавно детско одморалиште основано од општината и градот Скопје, а градоначалникот на општината и градоначалникот на општината во градот Скопје за јавна детска градинка/јавен центар за ран детски развој.

(3) За договорот од ставот (2) на овој член министерот ја известува Владата, а градоначалникот на општината и градоначалникот на градот Скопје ги известува советот на општината и Советот на градот Скопје.

(4) Објект или дел од објект на јавна установа за деца со или без опрема кој е даден под закуп не може да биде даден во подзакуп.

XVI. НАДЗОР

Член 197

(1) Министерството врши надзор над спроведувањето на овој закон.

(2) Министерството може да запре од извршување општ акт на установа за деца ако не е во согласност со Уставот на Република Македонија и закон и во рок од 15 дена ќе покрене постапка пред Уставниот суд на Република Македонија за оцена на уставноста и законитоста на истиот.

(3) Министерството по правото на надзор може да укине конечно решение за правата за заштита на децата утврдени со овој закон, ако утврди дека со него е повреден овој закон.

(4) По укинувањето на решението од ставот (3) на овој член органот кој го донел решението е должен веднаш да го запре неговото извршување.

Член 198

(1) Министерството има право и должност да забрани на правно и физичко лице вршење на дејност, ако врз основа на извршениот надзор, утврди дека повеќе не се исполнети пропишаните услови за вршење на дејноста или дејноста се врши на штета на корисниците, а констатираните недостатоци правното и физичкото лице не ги отстрани во рокот определен од министерството.

(2) Против решението за забрана на вршење на дејноста може да се изјави жалба до Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен во рок од 15 дена од денот на приемот на решението.

Член 199

По конечното на решението од членот 198 од овој закон, министерството ќе и

предложи на Владата да го одземе одобрието од членот 107 став (1) од овој закон, а кога се работи за јавна установа основана од Владата ќе и предложи донесување на одлука за престанок на јавната установа за деца, односно ќе му предложи на советот на општината и на градот Скопје, донесување на одлука за престанок на јавното детско одморалиште основано од општината и градот Скопје, односно на советот на општината и на општината во градот Скопје кога се работи за јавна детска градинка/јавен центар за ран детски развој.

Член 200

При вршењето на надзорот над работата на органите на општината, општината во градот Скопје и на градот Скопје, министерството во рамките на остварувањето на надзорот над спроведувањето на законите и прописите од заштитата на децата ги врши следниве работи:

- ја следи законитоста на работата на органите на општината, општината во градот Скопје и на градот Скопје и презема мерки и активности и поднесува иницијативи за остварување на надлежностите на општината и на градот Скопје во согласност со овој закон,
- оценува дали органите на општината, општината во градот Скопје и на градот Скопје обезбедуваат надлежностите на општината, општината во градот Скопје и на градот Скопје да се извршуваат согласно со стандардите и постапките утврдени со овој закон,
- им укажува на органите на општината, општината во градот Скопје и на градот Скопје на пречекорувањето на нивните надлежности утврдени со овој закон и друг пропис и им предлага соодветни мерки за надминување на таквата состојба,
- укажува на определени материјални и процедурални недостатоци во работата на органите на општината, општината во градот Скопје и на градот Скопје, кои би можеле да го оневозможат вршењето на работите од јавен интерес од областа на заштита на децата од локално значење,
- дава препораки за доследно спроведување на надлежностите на општината, општината во градот Скопје и на градот Скопје во рамките на овој закон на барање на органите на општината, општината во градот Скопје и на градот Скопје,
- го следи навременото донесување на прописите на општината, општината во градот Скопје и на градот Скопје,
- поднесува иницијативи и предлози до општината, општината во градот Скопје и градот Скопје, доколку констатира не спроведување на овој закон како судир на надлежностите меѓу органите на општината, општината во градот Скопје и на градот Скопје,
- ја следи законитоста на решенијата што градоначалникот ги донесува во решавањето на поединечните права, обврски и интереси на физичките и правните лица и презема мерки во согласност со овој закон,
- дава мислење и стручна помош по предлог на прописите на општината, општината во градот Скопје и на градот Скопје на барање на органите на општината, општината во градот Скопје и на градот Скопје,
- го следи остварувањето на јавноста во работата на органите на општината, општината во градот Скопје и на градот Скопје во остварувањето на нивните надлежности утврдени со овој закон, особено од аспект на редовно, навремено, вистинито и потполно известување на граѓаните,
- го следи остварувањето на претходниот надзор на прописите на општината, општината во градот Скопје и на градот Скопје и
- навремено ги известува органите на општината, општината во градот Скопје и на градот Скопје за констатираните состојби во нивната работа и за преземените мерки при вршењето на надзорот.

Член 201

(1) Доколку и покрај укажувањата и преземените мерки и активности органите на општината, општината во градот Скопје и на градот Скопје не го обезбедат извршувањето на работите кои со овој закон се утврдени како нејзина надлежност и за чие извршување е одговорна општината, општината во градот Скопје и градот Скопје, по сила на овој закон и се одзема вршењето на соодветната надлежност.

(2) Вршењето на одземените работи го презема министерството, но најмногу до една година од денот на нивното преземање.

(3) Министерството вршењето на работите од надлежност на општината, општината во градот Скопје и на градот Скопје ги врши во име и за сметка на општината и на градот Скопје.

(4) За вршењето на работите од надлежност на општината, општината во градот Скопје и на градот Скопје од ставот (1) на овој член се известува органот на државната управа надлежен за работите во областа на локалната самоуправа и органот на државната управа надлежен за работите во областа на финансиите.

Член 202

(1) Над извршувањето на стручната работа во дејноста заштита на децата се врши стручен надзор.

(2) Со надзорот на стручната работа се утврдува дали стручната работа за остварување на заштитата на децата е заснована на современи, научни и стручни методи и достигнувања за тој вид на дејност и дали таа се организира на најцелисходен и најефикасен начин.

(3) Со надзорот на стручната работа се дава и непосредна стручна помош.

Член 203

(1) Надзор над стручната работа во остварувањето, згрижувањето, воспитанието, престојот, негата, исхраната, како и на мерки и активности утврдени во овој закон и одмор и рекреација, врши Министерството за труд и социјална работа, над остварувањето на образовната работа Министерството за образование и наука, а над здравствената заштита Министерството за здравство.

(2) Надзор над стручната работа се врши најмалку еднаш во годината.

(3) Извештај за извршениот надзор за јавна установа за деца над стручната работа се доставува во рок од 15 дена по извршениот надзор до установата во која е извршен надзорот, до министерството и органот кој дал согласност за водење надзор, односно и на основачот ако установата е приватна или основана од општината и градот Скопје, односно од општината и општината во градот Скопје, како и на физичкото и правното лице кое врши одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на децата.

XVII. ИНСПЕКЦИСКИ НАДЗОР

Член 204

Министерството врши инспекциски надзор над спроведувањето и примената на овој закон и другите прописи што се однесуваат на заштитата на децата, над установите за деца, како и над другите правни и физички лица кои вршат одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на деца (во натамошниот текст: дејноста).

Член 205

Инспекцискиот надзор опфаќа:

- надзор над применувањето и спроведувањето на овој закон, како и на другите

- прописи и акти донесени врз основа на овој закон,
- надзор над остварувањето на правата за заштита на децата во центрите за социјална работа и исполнување на обврските на корисниците, утврдени со овој закон,
 - надзор над евиденцијата, документацијата и извештаите за работа за правата за заштита на децата,
 - надзор на важноста на лиценците за работа на лицата кои се вклучени во системот на згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст, како и на важноста на лиценците за работа на директорите на установите за заштита на децата,
 - надзор над исполнетоста на условите кои се однесуваат на просторот, опремата, кадарот, групите, децата, на установите за деца, во други просторни услови, во домашни услови, на агенциите за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст и на физичките лица кои вршат одредени работи од дејноста,
 - надзор над управувањето и раководењето со установите за деца основани од Владата и приватните установи за деца,
 - надзор над евиденцијата, документацијата и извештаите за работа на установите, агенциите за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст, физичките лица кои вршат одредени работи од дејноста и на извршителите во дејноста од заштита на децата, освен на педагошката евиденција и педагошката документација,
 - реализација на програмите и другите пропишани стандарди и нормативи со кои се уредува дејноста во установите за деца, освен за воспитно-образовната дејност,
 - контрола на средствата стекнати од сопствени извори во установите за деца основани од Владата,
 - следење на згрижување, престој, нега и исхрана на децата за време на штрајк и
 - надзор над спроведувањето на изречените мерки при претходно извршен инспекциски надзор.

Член 206

- (1) Инспекцискиот надзор го вршат инспектори и други овластени државни службеници од редот на државните службеници во министерството, овластени за спроведување на инспекциски надзор, со високо образование VII 1 степен или 240 кредити според ЕКТС и најмалку три години работно искуство и да ги исполнуваат општите услови согласно со Законот за државните службеници.
- (2) Министерот го назначува инспекторот и овластува друг државен службеник во согласност со овој закон.
- (3) Инспекторот поседува службена легитимација, како службена исправа со која го докажува службеното својство, идентитетот и овластувањето за преземање на работи од инспекцискиот надзор.
- (4) Формата и содржината на образецот на легитимацијата од ставот (3) на овој член, начинот на нејзиното издавање, употреба, одземање и евиденција на издадените и одземените легитимации ги пропишува министерот.
- (5) При вршењето на инспекцискиот надзор, инспекторот е должен да ја покаже службената легитимација.

Член 207

- (1) Градоначалникот на општината, на општината во градот Скопје, односно на градот Скопје може да овласти лице од општинската, односно администрацијата на градот Скопје за вршење на инспекциски надзор, кое ги исполнува условите од членот 206 од овој закон (во натамошниот текст: овластено лице).
- (2) Овластеното лице врши надзор над:

- постапката за основање и престанок со работа на јавните установи за деца основани од општината, општината во градот Скопје, односно градот Скопје;
- условите за работа на установите за деца основани од општината, општината во градот Скопје, односно градот Скопје;
- постапката за формирање на управните и други органи во јавните установи за деца основани од општината, општината во градот Скопје, односно градот Скопје и
- контрола на средствата стекнати од сопствени извори во јавните установи за деца основани од општината, општината во градот Скопје, односно градот Скопје.

(3) Доколку градоначалникот на општината, општината во градот Скопје, односно на градот Скопје не овластил лице за вршење на работи утврдени со овој закон, истите ќе ги врши инспекторот и овластениот државен службеник од министерството во име и на сметка на општината, општината во градот Скопје, односно градот Скопје, до овластувањето на лице од општинската администрација.

(4) Доколку градоначалникот на општината, општината во градот Скопје, односно градот Скопје овластил лице за вршење на работите утврдени со овој закон, а истото не ги врши, во тој случај работите ќе ги врши инспекторот и овластениот државен службеник од министерството во име и на сметка на општината, општината во градот Скопје, односно градот Скопје.

(5) Овластеното лице поседува службена легитимација, која ја издава градоначалникот.

(6) Формата и содржината на образецот на легитимацијата од ставот (5) на овој член, начинот на нејзиното издавање, употреба, одземање и евиденција на издадените и одземените легитимации ги пропишува министерот.

Член 208

Постапката на инспекцискиот надзор, инспекторот и овластениот државен службеник, односно овластеното лице од членот 207 од овој закон, ја покренува и води по службена должност, според одредбите од овој закон, Законот за инспекциски надзор и Законот за општата управна постапка.

Член 209

(1) Инспекцискиот надзор се врши преку редовен, контролен и вонреден инспекциски надзор.

(2) Редовниот инспекциски надзор е најавен надзор кој се спроведува врз основа на годишна програма што ја донесува министерството, односно општината, општината во градот Скопје и градот Скопје, најдоцна до 31 декември во тековната година, а за наредната година.

(3) Вонредниот инспекциски надзор е ненајавен надзор и се спроведува по службена должност, иницијатива на корисник на услуга, родител, старател, совет на родители, граѓанин, надлежен орган, други органи и организации и други правни лица кога постои интерес на децата, граѓанинот, интерес на трети лица или општ интерес.

(4) Контролниот инспекциски надзор се изведува по истекот на рокот определен од инспекторот и овластениот државен службеник, односно овластеното лице за отстранување на недостатоците.

(5) Инспекцискиот надзор може да се врши и од страна на повеќе инспекциски служби, истовремено како заеднички инспекциски надзор, ако:

- тоа е неопходно за отстранување на непосредна опасност по животот или здравјето на луѓето или имотот од поголема вредност,
- тоа е неопходно за преземање на итни мерки кои не трпат одлагање,

- тоа е неопходно заради сложеноста на надзорот или значењето за отстранување на недостатоците,
- се оцени дека надзорот на тој начин може да се изврши побрзо и со помалку трошоци и губење на време на субјектот на надзорот и инспекторите,
- тоа е неопходно за разгледување на наводи во иницијатива или поплака, а тоа е во надлежност на два или повеќе органи на државната управата и
- во други случаи утврдени со закон.

Член 210

Вонредниот инспекциски надзор нема да се спроведе доколку од иницијативата се констатира дека:

- постапката не е правосилно завршена,
- претходно по истата работа е извршен инспекциски надзор;
- од приложената документација е очигледно дека постапката е водена во согласност со закон и други прописи и
- спроведувањето на инспекциски надзор е во надлежност на друг орган.

Член 211

Пред да започне спроведувањето на вонредниот инспекциски надзор, инспекторот и овластениот државен службеник, односно овластеното лице во рамките на надлежностите утврдени со овој закон ги презема следниве активности:

- по потреба го повикува предлагачот на барањето, односно иницијативата да ги дополни со потребни документи или подетално да ги образложи и
- прави стручна процена и проверка на надлежноста, обврските и одговорностите на установата, агенцијата за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст и физички лица кои вршат одредени работи од дејноста на заштита на децата.

Член 212

(1) Инспекторот и овластениот државен службеник, односно овластеното лице во рамките на надлежностите утврдени со овој закон, го известува раководното лице или другото овластено лице за своето доаѓање во установата (центар за социјална работа, установа за деца), агенцијата за давање услуги за чување и нега на деца и физичкото лице кое врши одредени работи од дејноста.

(2) По исклучок од ставот (1) на овој член, инспекторот и овластениот државен службеник, односно овластеното лице во рамките на надлежностите утврдени со овој закон во спроведување на инспекцискиот надзор има право во секое време, без најава и одобрение на раководното лице, да влезе во просториите на установата (центар за социјална работа, установа за деца), агенцијата за давање услуги за чување и нега на деца и физичкото лице кое врши одредени работи од дејноста.

(3) При вршењето на инспекцискиот надзор, инспекторот и овластениот државен службеник, односно овластеното лице во рамките на надлежностите утврдени со овој закон има право да го разгледа објектот, просторот (занималните и другите простории), деловните книги, регистрите, евиденцијата, документацијата, исправите и списите, да ги сослуша корисниците, вработените, како и други лица, да утврди идентитет на лице со увид во личната исправа, привремено да одземе документација, предмети и други списи, да го следи извршувањето на определените мерки за надминување на утврдените неправилности, како и да преземе други работи утврдени и во согласност со овој закон.

(4) Инспекторот и овластениот државен службеник, односно овластеното лице има обврска да постапува законито, навремено и во согласност со Етичкиот

кодекс на државните службеници и Етичкиот кодекс на инспекциската служба и да ја чува тајноста на класифицираните податоци.

(5) Раководното или друго овластено лице во установата (центар за социјална работа, установа за деца, агенцијата за давање услуги за чување и нега на деца и физички лица кои вршат одредени работи од дејноста), се должни на инспекторот и овластениот државен службеник, односно овластеното лице во рамките на утврдените надлежности со овој закон да му обезбедат непречено извршување на инспекцискиот надзор и да му обезбедат располагање и увид во сите средства и потребна документација.

Член 213

За извршениот инспекциски надзор, утврдената состојба и преземените, односно определените мерки и рокови за отстранување на утврдените неправилности, инспекторот и овластениот државен службеник, односно овластеното лице составува записник.

Член 214

(1) Доколку при вршење на инспекцискиот надзор инспекторот и овластениот државен службеник, односно овластеното лице утврди дека е сторена неправилност од членовите 225 и 228 од овој закон, инспекторот и овластениот државен службеник, односно овластеното лице е должен да состави записник во кој ќе ја утврди сторената неправилност од вработениот кој непосредно ги врши работите во спроведувањето и примената на законите и прописите во областа на заштита на децата со укажување за отстранување на утврдената неправилност во рок од осум дена и со истовремено врачување на покана за спроведување на едукација на вработениот и на субјектот каде што е утврдена неправилноста при вршењето на инспекцискиот надзор.

(2) Формата и содржината на поканата за едукација, како и начинот на спроведувањето на едукацијата ги пропишува министерот.

(3) Едукацијата ја организира и спроведува министерството, односно општината, општината во градот Скопје и градот Скопје во рамките на надлежностите утврдени со овој закон, во рок не подолг од 15 дена од денот на спроведувањето на инспекцискиот надзор.

(4) Едукацијата може да се спроведе за повеќе утврдени исти или истородни неправилности за еден или за повеќе вработени кои непосредно ги вршат работите и физички лица.

(5) Доколку во закажаниот термин вработениот или субјектот над кој се спроведува едукација не се јави на едукацијата, ќе се смета дека едукацијата е спроведена.

(6) Доколку вработениот или субјектот над кој се спроведува едукација се јави на закажаната едукација и истата ја заврши, ќе се смета дека е едуциран по однос на утврдената неправилност.

(7) Доколку инспекторот и овластениот државен службеник, односно овластеното лице при спроведување на контролниот надзор утврди дека се отстранети утврдените неправилности од ставот (1) на овој член, донесува заклучок со кој ја запира постапката на инспекцискиот надзор.

(8) Доколку инспекторот и овластениот државен службеник, односно овластеното лице при спроведување на контролниот надзор утврди дека не се отстранети утврдените неправилности од ставот (1) на овој член, поднесува барање за поведување на прекршочна постапка пред надлежен суд.

(9) Министерството, односно општината, општината во градот Скопје и градот Скопје водат евиденција за спроведената едукација.

(10) Содржината и начинот на водење на евиденцијата од ставот (9) на овој член ги пропишува министерот.

(11) Министерството/општината, односно општината во градот Скопје и градот Скопје за извршените контроли од страна на инспекторите и овластените државни службеници, односно овластените лица и спроведените едукации во рамките на надлежностите утврдени со овој закон, изготвува квартални извештаи и ги објавува на веб страницата на министерството/ општината, односно општината во градот Скопје и градот Скопје на унифициран квартален преглед.

Член 215

(1) Во спроведување на инспекцискиот надзор, инспекторот и овластениот државен службеник, односно овластеното лице во рамките на надлежностите утврдени со овој закон е овластен со решение да ги определи следниве мерки:

- да нареди отстранување на констатираните недостатоци и неправилности во определен рок и

- да нареди доносителот на решението истото да го преиспита и да донесе ново решение со кое ќе го замени претходното решение донесено во спротивност со закон или друг пропис.

(2) Во решението со кое се определува мерката се утврдува и рокот за нејзиното извршување.

(3) Во случај да претстои непосредна опасност за здравјето или животот на граѓаните, инспекторот и овластениот државен службеник, односно овластеното лице, во рамките на надлежностите утврдени со овој закон, ќе донесе усно решение и веднаш ќе наложи негово извршување.

(4) Усното решение од ставот (3) на овој член се внесува во записникот од членот 213 од овој закон, а писменото решение се донесува во рок од осум дена од денот на изреченото усно решение.

Член 216

(1) Инспекторот и овластениот државен службеник, односно овластеното лице, во рамките на надлежностите утврдени со овој закон, при спроведување на инспекцискиот надзор ги има следниве права и обврски:

- со решение да забрани установата за деца, агенцијата за давање услуги за чување и нега на деца, физички лица кои вршат одредени работи од дејноста, како и центарот за социјална работа да спроведуваат мерки и преземаат работи кои се во спротивност со закон и друг пропис и

- да поднесе кривична пријава за сторено кривично дело, барање за поведување на прекршочна постапка или иницијатива за покренување на дисциплинска постапка, ако најде докази дека со повредата на прописите е сторено кривично дело, прекршок или потешка повреда на работната дисциплина, неизвршување, несовесно и ненавремено извршување на работите и работните задачи.

(2) Органот на кого му е поднесено барањето или пријавата од ставот (1) алинеја 2 на овој член, е должен својата одлука да ја достави до инспекторот и овластениот државен службеник, односно овластеното лице во рок од 15 дена по донесувањето на одлуката.

Член 217

(1) По жалба против заклучокот од членот 214 став (7) од овој закон и решението на инспекторот и овластениот државен службеник, односно овластеното лице од членот 207 од овој закон одлучува комисија составена од три члена и нивни заменици именувани од министерот, односно градоначалникот на општината, општината во градот Скопје и градот Скопје.

(2) Претседателот и заменик-претседателот на комисијата се именуваат од редот на раководните државни службеници, а два члена и нивните заменици од редот на стручните државни службеници кои не биле вклучени во вршењето на инспекцискиот надзор од организационата единица за заштитата на децата.

(3) Жалбата не го задржува извршувањето на решението.

(4) По исклучок, извршувањето на решението може да се одложи до конечната одлука по жалбата ако тоа природата на односите го дозволува, ако одлагањето не е спротивно на јавниот интерес и ако со извршувањето на решенијата би настапила штета на субјектот на надзорот или корисниците на неговите услуги.

(5) Предлогот за одложување на извршувањето на решението се изјавува во жалбата.

Член 218

(1) Доколку при извршениот инспекциски надзор се утврди дека установата, агенцијата за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст и физичко лице кое врши одредени работи од дејноста не ги исполнуваат пропишаните услови, прават потешка повреда на закон или друг пропис или потешко ги повредуваат правата на корисниците, инспекторот и овластениот државен службеник, односно овластеното лице, во рамките на надлежностите утврдени со овој закон, без одлагање го известува министерот/градоначалникот.

(2) Доколку инспекторот и овластениот државен службеник утврди дека установата, односно агенцијата за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст и физичко лице кое врши одредени работи од дејноста во определениот рок не ги остраниле недостатоците утврдени со решението од членот 214 од овој закон е должен без одлагање писмено да го извести министерот.

(3) Доколку овластеното лице утврди дека јавната установа за деца во определениот рок не ги остранила недостатоците утврдени со решението од членот 216 од овој закон е должно без одлагање писмено да го извести градоначалникот, управниот одбор на установата и министерството.

Член 219

(1) Министерот врз основа на известувањето од членот 218 од овој закон, ќе донесе решение за:

- забрана за работа на установа за деца, на агенција за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст и на физичко лице кое врши одредени работи од дејноста, ако не добиле решение за вршење на дејноста од членот 102 став (1) од овој закон, односно решение за вршење на одредени работи од дејноста од членовите 78 став (3) и 88 став (2) од овој закон, како и доколку повеќе не ги исполнува условите во поглед на просторот, опремата и стручните и други кадри пропишани со овој закон и

- преземање на други мерки за кои е овластен со овој или друг закон.

(2) Против решението од ставот (1) алинеја 1 на овој член може да се изјави жалба до Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен во рок од осум дена од денот на приемот на решението.

Член 220

(1) Инспекторот и овластен државен службеник за спроведување на инспекциски надзор во спроведувањето на инспекцискиот надзор проверува (контролира) дали лицата кои се вклучени во системот на згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст имаат важечка лиценца за работа.

(2) Доколку при вршењето на надзорот се констатира дека лицето работи без лиценца за работа, без соодветна лиценца за работа, со лиценца која е необновена и со лиценца која не е продолжена презема мерки согласно со својата надлежност и веднаш ја известува комисијата за лиценцирање.

XVIII. МАНИФЕСТАЦИИ ПОСВЕТЕНИ НА ДЕЦАТА

Член 221

- (1) Манифестации посветени на децата се "Светски ден на детето", "Детска недела" и "Ден на детето"
- (2) "Светски ден на детето" е првиот понеделник во октомври.
- (3) "Детската недела" се одржува секоја година во првата полна недела од октомври и трае седум дена.
- (4) "Ден на детето" е последниот ден од "Детската недела".
- (5) Во време на траењето на манифестациите посветени на децата се организираат културни, забавни, образовни, спортско-рекреативни, активности од областа на екологијата и други активности посветени на децата.
- (6) Активностите на манифестациите посветени на децата се финансираат од средствата што се собираат во времетраењето на манифестацијата.

Член 222

- (1) За време на траењето на "Детската недела" се плаќа посебен износ на:
 - секој продаден влезен билет за театар, кино, уметничка изложба и други културни манифестации,
 - секоја поштенска пратка во внатрешниот сообраќај, освен на печатени работи,
 - секој влезен билет на спортски натпревари и други спортски приредби,
 - секој продаден возен билет во железничкиот, автомобилскиот, меѓународниот, меѓуградскиот и авионскиот сообраќај и
 - на секој продаден облик на електронски музички и видеозапис, видеокасета и друго.
- (2) Од плаќањето на износот од ставот (1) алинеја 1 на овој член се исклучуваат изложбите, приредбите и другите културни манифестации организирани од страна на ученици и студенти во јавни установи.

Член 223

Владата со одлука секоја година го утврдува начинот на наплата на износот за "Детската недела" од членот 222 од овој закон.

XIX. ПРЕКРШОЧНИ ОДРЕДБИ

Член 224

- (1) Глоба во износ од 500 до 1.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на работодавачот, ако спротивно на одредбите од овој закон не дава податоци или дава невистинити податоци од кои зависи остварувањето на право од заштита на децата или користењето на услугите во установите.
- (2) Глоба во износ од 200 до 400 евра во денарска противвредност ќе му се изрече и за одговорното лице во правното лице за прекршок од ставот (1) на овој член.

Член 225

Глоба во износ од 200 до 400 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на родителот или старателот на детето, корисник на право за заштита на деца, односно корисник на услуги во установите, ако изјавата или барањето што ги дал содржи невистинити или неточни податоци, а послужила како доказ за остварување на право од заштита на децата или за користење на услуга во установа за деца.

Член 226

(1) Глоба во износ од 500 до 1.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок и на одговорното лице во центарот за социјална работа, односно установата за деца кое спротивно на одредбите од овој закон ќе одобри право од заштитата на децата.

(2) Глоба во износ од 500 до 1.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на директорот на центарот за социјална работа, затоа што не постапил во согласност со членот 46 од овој закон.

(3) Глоба во износ од 200 до 400 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на одговорното лице во центарот за социјална работа за неводење или несоодветно водење на пропишаната евиденција и документација, како и за непостапување по решението за отстранување на констатираните недостатоци и неправилности во определениот рок (членови 195 став (2) и 215 став (1) алинеја 1).

(4) Глоба во износ од 500 до 1.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на одговорното лице во центарот за социјална работа за неподнесување на извештај за користењето на средствата и барање за потребните средства за правата (член 52).

Член 227

(1) Глоба во износ од 500 до 1.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на лице кое врши директна или индиректна дискриминација и малтретирање во остварувањето на правата и облиците на заштита на децата утврдени со овој закон (член 13).

(2) Глобата од ставот (1) на овој член ќе се изрече и за установа за социјална заштита и социјална сигурност кои решаваат за правата утврдени со закон, како и за јавните установи за деца основани од Владата, општина, општините во градот Скопје и градот Скопје и приватните установи за деца кои се основани од правно и физичко лице и агенција за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст.

(3) Глобата од ставот (1) на овој член ќе му се изрече за прекршок и на физичко лице кое врши одредени работи од дејноста згрижување и воспитување на деца како професионална дејност доколку врши директна дискриминација.

Член 228

(1) Глоба во износ од 500 до 1.000 евра во денарска противвредност ќе ѝ се изрече за прекршок на установа за деца, односно физичко лице кое самостојно врши одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на деца како професионална дејност и агенција за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст, ако:

- организира политичко или верско организирање и дејствување и во установата за деца, односно кај физичкото лице или кај агенцијата се врши злоупотреба на децата од истите побуди, како и се врши психичко или физичко малтретирање, казнување или друго нечовечко постапување или злоупотреба на децата (член 12 ставови (2) и (4)),
- остварува програми што не се донесени од надлежниот орган (член 168) ,
- остварува програми без прибавено позитивно мислење (членови 168 став (12) и 95 став (5)),
- остварува програма која не е одобрена од министерот (член 168 став (11)),
- не соработува со установи од здравствената дејност, односно не постапува по членот 172 став (1) од овој закон,
- постапи спротивно на одредбата од членот 172 став (2) од овој закон,
- не достави или не донесе годишна програма за работа (членови 168 и 95),

- не ги остварува стандардите и нормативите за вршење на дејноста (член 100 став (3)),
 - основа установа за деца без одобрение (член 106),
 - ја наруши основната намена и функција на објектот во периодот на траење на закупот (член 196),
 - започне со работа и врши дејност, а не ги исполнува пропишаните услови, односно ако врши дејност без решение на надлежен орган (член 102),
 - започне со работа без добивање на решение за вршење на одредени работи од дејноста (членови 78 став (3) и 88 став (2)),
 - не извести за престанок на работа на приватната установа (член 113),
 - физичкото лице кое самостојно врши одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на деца и агенцијата за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст не води евиденција за корисниците и дадените услуги (членови 89 став (5) алинеја 3 и 79 став (1)),
 - изврши избор на вработени спротивно на условите утврдени со овој закон,
 - не ја води пропишаната евиденција и документација или ја води спротивно на пропишаното (член 195),
 - користи прирачници и детски списанија за кои нема решение за одобрување и употреба (член 173 став (3)),
 - не ги применува утврдените цени на услуги од надлежен орган (член 191),
 - доставува невистинити податоци, како и незаконски или неправилно ги користи средствата (член 192),
 - не овозможи вршење на надзор (член 212 став (5)),
 - не ги извршува наредените мерки и дејствија (член 215) и
 - не ја почитува забраната за работа на установата за деца, агенцијата за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст и на физичко лице кое самостојно врши одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на деца како професионална дејност и не преземање на други мерки (член 219).
- (2) Глоба во износ од 500 до 1.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече и на раководното лице во установата, односно кај агенцијата за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст и на физичко лице кое самостојно врши одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на деца како професионална дејност за прекршокот од ставот (1) на овој член.
- (3) Глоба во износ од 500 до 1.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на вработено лице во установата, во агенцијата за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст, како и на физичко лице кое самостојно врши одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на деца како професионална дејност, ако:
- врши психичко или физичко насилство и малтретирање или друго нечовечко постапување или злоупотреба на дете/ца (член 12),
 - ја води евиденцијата и документацијата спротивно на членовите 79, 89 и 195 од овој закон и
 - користи прирачници и детски списанија за кои нема решение за одобрување и употреба (член 173).
- (4) Глоба во износ од 500 до 1.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок и на директорот на јавната установа за деца ако дозволи исплаќање на средства кои не се утврдени со годишниот финансиски план на установата (член 124).

Член 229

- (1) Глоба во износ од 500 до 1.000 евра во денарска противвредност ќе и се изрече за прекршок на установа за деца која постапува спротивно на одредбите од овој закон во поглед на започнувањето, траењето и завршувањето на работното време на работниците (членови 67 и 69 став (5)).

(2) Глоба во износ од 500 до 1.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече и на одговорното лице во установата за прекршокот од ставот (1) на овој член.

Член 230

(1) Глоба во износ од 200 до 400 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на правно лице кое не наплатува средства за „Детска недела“, односно кое не го уплатува наплатениот износ (член 222).

(2) Глоба во износ од 200 до 400 евра во денарска противвредност ќе му се изрече и на одговорното лице во правното лице за прекршокот од ставот (1) на овој член.

Член 231

(1) Прекршочната постапка за прекршоците предвидени во овој закон ја води надлежниот суд.

(2) Пред поднесување на барање за поведување на прекршочна постапка за прекршоците предвидени со овој закон, министерството води постапка за порамнување согласно со Законот за прекршоци.

XX. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 232

(1) Постојните јавни установи за деца - детски градинки основани од општината и општината во градот Скопје и запишани во Централниот регистар на Република Македонија ја сочинуваат мрежата на јавни установи за деца - детски градинки и со денот на влегувањето во сила на овој закон ќе продолжат да работат и да ја организираат и остваруваат дејноста згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст согласно со овој закон како јавни установи за деца - детски градинки основани од општината и општината во градот Скопје.

(2) Постојната јавна установа за деца - детско одморалиште „Илинден“ - Гостивар ќе продолжи да работи како јавна установа за деца - детско одморалиште основано од Владата.

(3) Постојните приватни установи за деца - детски градинки ќе продолжат да работат како приватни установи за деца - детски градинки основани врз основа на одобрение од Владата и извршен упис во Централниот регистар на Република Македонија по донесено решение за вршење на дејноста од министерот.

Член 233

(1) Постапките за основање и добивање решение за вршење на дејноста на приватни установи за деца - детски градинки започнати според Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ број 98/2000, 17/2003, 65/2004, 113/2005, 98/2008, 107/2008, 83/2009, 156/2009, 51/11 и 157/11) и прописите донесени врз основа на него до денот на влегувањето во сила на овој закон ќе се завршат согласно со тие прописи.

(2) Постапките за трансформација на правно лице започнати според членот 3 од Законот за изменување и дополнување на Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ број 157/11) до денот на влегувањето во сила на овој закон ќе се завршат согласно со Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ број 98/2000, 17/2003, 65/2004, 113/2005, 98/2008, 107/2008, 83/2009, 156/2009, 51/11 и 157/11) и прописите донесени врз основа на него.

Член 234

(1) Подзаконските акти предвидени со овој закон ќе се донесат во рок од 60 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон.

(2) До донесување на прописите од овој закон ќе се применуваат прописите што биле во сила пред денот на влегувањето во сила на овој закон, освен одредбите од Правилникот за поблиските услови, критериуми и начинот на остварување на правото на еднакратна парична помош за новороденче и на правото на родителски додаток за дете ("Службен весник на Република Македонија" број 168/2008 и 34/2009) кои се однесуваат на родителскиот додаток за дете (за трето и четврто дете) кои ќе продолжат да се применуваат до завршување на периодот на користење на родителскиот додаток за дете (за трето и четврто дете) за стекнато право на родителски додаток за дете (за трето и четврто дете) во постапката на нивното користење.

Член 235

(1) Постојните установи за деца се должни да се усогласат со предвидените услови за работа од овој закон во рок од една година од денот на донесувањето на прописите чие донесување е утврдено со овој закон.

(2) Вработените со високо, више и средно образование кои на денот на влегувањето во сила на овој закон немаат соодветен вид и степен на образование и имаат најмалку пет години работно искуство на соодветното работно место, можат и понатаму да ја вршат работата на работното место на кое се затечени со влегувањето во сила на овој закон.

(3) Вработените со високо, више и средно образование кои на денот на влегувањето во сила на овој закон немаат соодветен вид и степен на образование и немаат најмалку пет години работно искуство на соодветното работно место се должни во рок од осум години од денот на влегувањето во сила на овој закон да го стекнат потребниот вид и степен на образование.

(4) Доколку во рокот предвиден во ставот (3) на овој член вработените не го оформат своето образование, работниот однос ќе им престане.

(5) Комисијата за лиценцирање на стручни лица во системот за згрижување, воспитание и образование на деца од предучилишна возраст и на директори на установи за деца се формира во рок од шест месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон.

(6) Во установите за деца - детски градинки стручните работници (педагог, социјален работник, дефектолог, логопед, лекар, педијатар и стоматолог), стручните соработници (музички педагог, ликовен педагог, педагог по физичко воспитание, виша медицинска сестра и социјален работник), воспитувачите и негователите се должни најдоцна во рок од 12 месеци од основање на Комисијата за лиценцирање на стручни лица во системот за згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст и на директори на установи за деца да се стекнат со соодветна лиценца за работа за која не треба да го платат трошокот за издавање.

(7) Стручните лица кои работат во установите за деца - детски градинки и кои на денот на влегувањето во сила на овој закон имаат пет години до пензионирање не обезбедуваат лиценца за работа.

Член 236

(1) Директорите на јавните установи за деца (детските градинки и детско одморалиште) избрани, односно именувани пред денот на влегувањето во сила на овој закон, продолжуваат да ги вршат своите функции до изборот, односно именувањето на нов орган на раководење, согласно со овој закон и се должни најдоцна во рок од 12 месеци од основање на Комисијата за лиценцирање на стручни лица во системот за згрижување и воспитание на деца од предучилишна

возраст и на директори на установи за деца да се стекнат со лиценца за директор за која не треба да го платат трошокот за издавање.

(2) Органите на управување на јавни установи за деца (детските градинки и детското одморалиште) избрани пред денот на влегувањето во сила на овој закон, продолжуваат да ја вршат својата функција до изборот на нов орган на управување, согласно со овој закон.

(3) Детските градинки/детско одморалиште ќе ја усогласат својата работа и своите акти со одредбите од овој закон во рок од една година од денот на донесувањето на прописите чие донесување е утврдено со овој закон.

Член 237

Барањата за остварување, односно продолжување на правото на детски додаток, посебен додаток и родителски додаток за дете, како и за остварување на правото на еднократна парична помош за новороденче поднесени пред денот на влегувањето во сила на овој закон и кои не се решени до денот на влегувањето во сила на овој закон, ќе се решат според одредбите на прописите кои важеле до влегувањето во сила на овој закон.

Член 238

(1) Со денот на влегувањето во сила на овој закон продолжува да се остварува стекнатото право на родителски додаток за дете (за трето и четврто дете) согласно со одредбите на членовите 30-а и 30-б од Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ број 98/2000, 17/2003, 65/2004, 113/2005, 98/2008 и 107/2008), одредбите на членовите 98 и 99 од Законот за изменување и дополнување на Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ број 83/2009) и прописите кои важеле до денот на влегувањето во сила на овој закон во висина утврдена со членот 9 од Законот за изменување и дополнување на Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ број 156/2009).

(2) Стекнатото право на родителски додаток за дете (за трето и четврто дете) од ставот (1) на овој член ќе продолжи да се остварува, односно продолжува до завршување на периодот на користење на оствареното, односно продолженото право на родителски додаток за дете (за трето дете до завршување на периодот од десет години, а за четврто дете и кај единствениот родителски додаток до завршување на периодот од 15 години) согласно со членот 30-а од Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ број 98/2000, 17/2003, 65/2004, 113/2005, 98/2008 и 107/2008), одредбите на членовите 98 и 99 од Законот за изменување и дополнување на Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ број 83/2009) и прописите кои важеле до денот на влегувањето во сила на овој закон во висина од 8.048 денари за трето дете, 11.267 денари за четврто дете и 16.096 денари за единствениот родителски додаток за дете кои висини ќе се усогласуваат со порастот на трошоците на живот за претходната година, објавени од Државниот завод за статистика во јануари за тековната година.

(3) Продолжувањето на користењето на стекнатото право на родителски додаток за дете (за трето и четврто дете) од ставот (1) на овој член ќе се остварува на пропишани обрасци на барања и потребна документација, во постапка согласно со одредбите од овој закон.

Член 239

Во случај кога порастот на трошоците на живот за претходната година се пониски од последната година на усогласување, или се со негативен предзнак, не се врши усогласување на висината на правата, како и на висината на просечните месечни приходи по член на семејството за остварување на правото на детски додаток

(граничниот износ), односно истите ќе се обезбедуваат со последната усогласена година како поповолна за корисникот.

Член 240

Од денот на влегувањето во сила на овој закон до започнувањето на примената на членот 22 од овој закон, ќе продолжи да се применува одредбата од членот 16 од Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ број 98/2000, 17/2003, 65/2004, 113/2005, 98/2008 и 107/2008).

Член 241

Одредбите од членовите 22 и 34 став (2) од овој закон ќе започнат да се применуваат повлегувањето на Република Македонија во Европската унија.

Член 242

(1) Програмата за рано учење и развој од членот 168 став (5) од овој закон ќе се донесе во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон.

(2) До донесување на програмата од ставот (1) на овој член во јавните установи за деца - детски градинки ќе се применуваат Основите на програмата за воспитно-образовна работа со деца од предучилишна возраст во јавните детски градинки.

Член 243

Со денот на влегувањето во сила на овој закон престанува да важи Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ број 98/2000, 17/2003, 65/2004, 113/2005, 98/2008, 107/2008, 83/2009, 156/2009, 51/11 и 157/11).

Член 244

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.